

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานบริหาร วิชาการกับผลการประเมินคุณภาพภายในด้านผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ
  - 1.1 ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศ
  - 1.2 องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศ
  - 1.3 ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ
  - 1.4 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ
  - 2.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ
  - 2.2 ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงานวิชาการ
  - 2.3 การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา
3. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 4.1 ความหมายและแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา
  - 4.2 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 4.3 หลักการสำคัญในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 4.4 มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ
6. สรุปแนวคิดและหลักการที่นำไปสู่กรอบความคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.1 ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความหมายของเทคโนโลยี

คำว่า เทคโนโลยี (Technology) จากการศึกษาค้นคว้าได้มีผู้ให้ความหมายของเทคโนโลยี ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 406) ได้ให้ความหมายเทคโนโลยี ว่า คือ วิทยาการที่เกี่ยวกับศิลปะในการนำเอาวิทยาศาสตร์ประยุกต์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางปฏิบัติและอุตสาหกรรม

วาทีณี สรรพวัฒน์ (2548 : 5) ได้ให้ความหมายเทคโนโลยี ว่า คือ การนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์เข้าด้วยกันเพื่อให้สิ่งต่าง ๆ มีประโยชน์ในทางปฏิบัติและอุตสาหกรรม

ราตรี เอี่ยมประดิษฐ์ (2548 : 38) ได้ให้ความหมายเทคโนโลยี ว่า คือ การนำเอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ มาพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเทคโนโลยีที่นำมาใช้จัดการสารสนเทศต่าง ๆ จะเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีทางการสื่อสารและโทรคมนาคม เป็นต้น

ภัทรสินี ภัทรโกศล (2549 : 3) ได้ให้ความหมายเทคโนโลยี ว่า คือ การประยุกต์เอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ การศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติ กฎเกณฑ์ของสิ่งต่าง ๆ และหาทางนำมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ เทคโนโลยีจึงเป็นคำที่มีความหมายกว้างไกล เป็นคำที่เราพบเห็นและได้ยินตลอดมา

สรุปได้ว่า เทคโนโลยี หมายถึง การนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการสารสนเทศต่าง ๆ จะเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีทางการสื่อสารและโทรคมนาคม เป็นต้น

ความหมายของสารสนเทศ

คำว่า สารสนเทศ (Information) จากการศึกษาค้นคว้าได้มีผู้ให้ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

วชิราพร พุ่มบานเย็น (2545 : 13) ได้ให้ความหมายสารสนเทศ ว่า คือ ผลลัพธ์ของข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ ตัวอย่างสารสนเทศ เช่น การนำคะแนนสอบมาตัดเกรด เกรดที่ได้คือสารสนเทศ ซึ่งสามารถนำไปช่วยในการตัดสินใจบางสิ่งบางอย่างได้ เป็นต้น ซึ่งสารสนเทศที่ดีจะต้องเกิดจากข้อมูลที่ดีเช่นกัน

เดชา อัครวิทธิถาวร (2547 : 3) ได้ให้ความหมายสารสนเทศว่า คือ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่าง ๆ ที่มีการบันทึกอย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการ เพื่อนำมาเผยแพร่และใช้งานทุกสาขา ทุกด้าน

วาทีณี สรรพวัฒน์ (2548 : 6) ได้ให้ความหมายสารสนเทศ ว่า คือ ข่าวสารที่ได้จากการ นำข้อมูลดิบมาคำนวณทางสถิติหรือประมวลผลอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การเรียงลำดับ การสรุป การจัดกลุ่ม การคำนวณ ฯลฯ ซึ่งข่าวสารที่ได้ออกมาจะอยู่ในรูปที่สามารถนำไปใช้งานได้ทันที

สรุปได้ว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลอย่างเป็นระบบตามหลัก วิชาการสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อประกอบการตัดสินใจในการบริหารจัดการตาม วัตถุประสงค์

ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) จากการศึกษาเอกสาร ได้มีผู้ให้ ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

ครรชิต มาลัยวงศ์ (2541 : 29) ได้ให้ความหมายเทคโนโลยีสารสนเทศว่า คือ การ ผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับเทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม เพื่อให้เกิด ประโยชน์ในการจัดทำสารสนเทศและส่งสารสนเทศนั้นไปถึงมือผู้รับ

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2545 : 16) ได้ให้ความหมายเทคโนโลยีสารสนเทศว่า คือ อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมประมวล เก็บรักษา และเผยแพร่ข้อมูลและ สารสนเทศโดยรวมทั้งฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ฐานข้อมูลและการสื่อสาร โทรคมนาคม

สมเจตน์ รัตนสุวรรณ (2545 : 11) ได้ให้ความหมายเทคโนโลยีสารสนเทศว่า คือ การ ประยุกต์นำเอาเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ โทรคมนาคมมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกสบายและความคล่องตัวในการ ทำงานทุก ๆ ด้านและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

พนิดา พานิชกุล (2549 : 4) ได้ให้ความหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ว่า คือ การนำ เทคโนโลยีมาใช้ในงานที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลเพื่อให้ได้เป็นสารสนเทศ ซึ่งเทคโนโลยีที่ ใช้นั้นจะต้องสนับสนุนการทำงานตั้งแต่การนำเข้า การจัดเก็บ การจัดการ การป้องกันการสื่อสารและ การค้นคืนสารสนเทศ โดยจะต้องผสมผสานเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้อย่างลงตัว จึงจะช่วย ให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพได้

สรุปได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การนำเอาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีคมนาคมมาทำงานร่วมกัน โดยคอมพิวเตอร์จะทำการเก็บข้อมูลและประมวลผลให้เป็น

สารสนเทศแล้วนำไปเก็บไว้เป็นฐานข้อมูล เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเรียกข้อมูลมาใช้ได้ภายหลัง ซึ่งการเรียกใช้นี้จะใช้ระบบการสื่อสารโทรคมนาคมที่มีการเชื่อมต่อเครื่องคอมพิวเตอร์กับอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้ด้วยกัน ให้นำข้อมูลหรือสารสนเทศมาใช้ในการบันทึก เก็บข้อมูล คำนวณ จัดทำรายงานและการนำไปใช้ เพื่อส่งข้อมูลหรือสารสนเทศเหล่านั้นไปให้ผู้ใช้ที่ต้องการ ถึงจะอยู่ต่างสถานที่ก็ใช้ได้ตลอดเวลา สะดวกและรวดเร็ว

1.2 องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศ

พนิดา พานิชกุล (2549 : 4-5) องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศที่สำคัญมี 4 ส่วน คือ

1. ฮาร์ดแวร์ (Hardware)
2. ซอฟต์แวร์ (Software)
3. การสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Data communication and network computer)
4. การจัดเก็บข้อมูลลงไฟล์และฐานข้อมูล (File and database)

วาทีณี สรรพวัฒน์ (2548 : 50 - 56) องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศที่สำคัญมี 4 ส่วน คือ

1. ฮาร์ดแวร์ (Hardware)
2. ซอฟต์แวร์ (Software)
3. บุคลากรทางคอมพิวเตอร์ (Peopleware)
4. ข้อมูล(Data)

1.2.1 ฮาร์ดแวร์ (Hardware)

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2545 : 18) ได้ให้ความหมายฮาร์ดแวร์ ว่า คืออุปกรณ์ที่ช่วยในการป้อนข้อมูล ประมวลผลจัดเก็บ และผลิตเอาต์พุตออกมาในระบบสารสนเทศ

วาทีณี สรรพวัฒน์ (2548 : 91) ได้ให้ความหมายฮาร์ดแวร์ ว่า คือตัวเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของคอมพิวเตอร์ซึ่งสามารถจับต้องได้ ได้แก่ เครื่องพิมพ์ สแกนเนอร์ ลำโพง ฮาร์ดดิสก์ เป็นต้น

พนิดา พานิชกุล (2549 : 4) ได้ให้ความหมายฮาร์ดแวร์ ว่า คือเครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อบันทึกข้อมูล อุปกรณ์แสดงผล ฯลฯ ปัจจุบันอุปกรณ์เหล่านี้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นไปมาก ทำให้การประมวลผลสารสนเทศรวดเร็วมากขึ้น และสามารถรองรับกับปริมาณข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้นได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า ฮาร์ดแวร์ หมายถึง อุปกรณ์ที่ช่วยในการป้อนข้อมูล บันทึกข้อมูล ประมวล จัดเก็บข้อมูลและแสดงผล สารสนเทศรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.2.2 ซอฟต์แวร์ (Software)

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2545 : 18) ได้ให้ความหมายซอฟต์แวร์ ว่า คือโปรแกรม คอมพิวเตอร์ที่ช่วยให้ฮาร์ดแวร์ทำงาน ฐานข้อมูล คือการจัดระบบของแฟ้มข้อมูล ซึ่งเก็บข้อมูลที่ เกี่ยวข้องกัน

วชิราพร พุ่มบานเย็น (2545 : 107) ได้ให้ความหมายซอฟต์แวร์ ว่า คือชุดคำสั่ง ที่เขียน ขึ้นอย่างมีลำดับขั้นตอนเพื่อควบคุมการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์

พนิดา พานิชกุล (2549 : 4) ได้ให้ความหมายซอฟต์แวร์ ว่า คือการผสมผสานระหว่าง ซอฟต์แวร์ทุกประเภท อันจะนำไปสู่ซอฟต์แวร์ของระบบการประมวลผลสารสนเทศ ตั้งแต่การ นำเข้าข้อมูลไปจนถึงการแสดงผลลัพธ์บนสื่อชนิดต่าง ๆ ตลอดจนซอฟต์แวร์ที่ช่วยให้สามารถ ติดต่อสื่อสาร เพื่อแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างกันได้

ทิโมตี้ และลินดา (Timothy and Linda. 2007 : 6) ได้ให้ความหมายซอฟต์แวร์ ว่า คือ ชุดคำสั่งที่บอกให้คอมพิวเตอร์รู้ว่าจะต้องประมวลผลข้อมูลอย่างไร เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ในรูปแบบที่ ต้องการ

สรุปได้ว่า ซอฟต์แวร์ หมายถึง โปรแกรม หรือ ชุดคำสั่งทำให้คอมพิวเตอร์ ประมวลผลข้อมูลแสดงผลลัพธ์ตามที่ต้องการ

1.2.3 การสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Data communication and network computer)

พนิดา พานิชกุล (2549 : 4) ได้ให้ความหมายการสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ว่า คือการเชื่อมต่อเครือข่ายชนิดต่าง ๆ ที่จะทำให้เครื่องคอมพิวเตอร์ในสถานที่ต่างกันสามารถ ติดต่อสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและสารสนเทศระหว่างกันได้

สุขุม เฉลยทรัพย์ และคณะ (2547 : 139) ได้ให้ความหมายการสื่อสารข้อมูลและ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ ว่า คือกระบวนการถ่ายโอนหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับ โดยผ่านช่องทางสื่อสาร เช่น อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือคอมพิวเตอร์เป็นตัวกลางในการส่งข้อมูล เพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

ทิโมตี้ และลินดา (Timothy and Linda. 2007 : 197) ได้ให้ความหมายการสื่อสารข้อมูล และเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ว่า คือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ 2 เครื่องขึ้นไป เพื่อแลกเปลี่ยนสารสนเทศและใช้ทรัพยากรคอมพิวเตอร์ร่วมกัน โดยผู้ใช้สามารถเชื่อมต่อเครือข่าย ได้หลาย ๆ รูปแบบตามความต้องการของผู้ใช้

สรุปได้ว่า การสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หมายถึง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ 2 เครื่องขึ้นไปเพื่อจะทำให้สามารถแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างกันได้

1.2.4 การจัดเก็บข้อมูลลงไฟล์และฐานข้อมูล (File and database)

พนิดา พานิชกุล (2549 : 5) ได้ให้ความหมายการจัดเก็บข้อมูลลงไฟล์และฐานข้อมูลว่า คือสิ่งที่ช่วยให้สื่อบันทึกข้อมูลสามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ โดยอาจบันทึกไว้เป็น “File” หรือ “Database” ซึ่งการจัดเก็บในลักษณะนี้ จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถจัดการกับข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ เพื่อสร้างสารสนเทศตามต้องการได้อย่างง่ายดาย

สุชุม เกลยทรัพย์ และคณะ (2548 : 211) ได้ให้ความหมายการจัดเก็บข้อมูลลงไฟล์และฐานข้อมูลว่า คือกลุ่มของข้อมูลที่ถูกเก็บรวบรวมไว้ โดยมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยไม่ได้บังคับว่าข้อมูลทั้งหมดต้องเก็บไว้ในแฟ้มเดียวกัน หรือเก็บไว้หลาย ๆ แฟ้ม สิ่งสำคัญต้องนำออกมาใช้งานสะดวกและรวดเร็ว

สรุปได้ว่า การสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หมายถึง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ 2 เครื่องขึ้นไปเพื่อจะทำให้สามารถแลกเปลี่ยนสารสนเทศระหว่างกันได้

1.3 ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ

เดชา อัสวสิทธิถาวร (2547 : 8) ได้ให้ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศว่า คือ

1. ช่วยในการจัดระบบข่าวสารจำนวนมหาศาลของแต่ละวัน
2. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสารสนเทศ
3. ช่วยในการเก็บสารสนเทศไว้ในรูปที่เรียกใช้ได้ทุกครั้งอย่างสะดวก
4. ช่วยในการจัดระบบอัตโนมัติ เพื่อการจัดเก็บ ประมวลผล และเรียกใช้สารสนเทศ
5. ช่วยในการเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพมากขึ้น
6. ช่วยในการสื่อสารระหว่างกันได้สะดวก รวดเร็ว ลดอุปสรรคเกี่ยวกับเวลาและระยะทาง โดยใช้ระบบโทรศัพท์และอื่น ๆ

อนุสรณ์ สรพรหม และคณะ (2547 : 181) กล่าวว่าเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีความเป็นอยู่ของสังคมสมัยใหม่อยู่มากลักษณะเด่นที่สำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศมีดังนี้

1. เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเพิ่มผลผลิตลดต้นทุนเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานในการประกอบการทางด้านเศรษฐกิจการค้าและการอุตสาหกรรมจำเป็นต้องหาวิธีในการผลิตลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสารเข้ามาช่วยทำให้เกิดระบบ

อัตโนมัติเราสามารถฝากถอนเงินสดผ่านเครื่องเบิกเงินอัตโนมัติได้ตลอดเวลาธนาคารสามารถให้บริการได้ดีขึ้นทำให้การบริการโดยรวมมีประสิทธิภาพในระบบการจัดการทุกแห่งต้องใช้ข้อมูลเพื่อการดำเนินการและการตัดสินใจระบบธุรกิจจึงใช้เครื่องมือเหล่านี้ช่วยในการทำงาน

2. เทคโนโลยีสารสนเทศเปลี่ยนรูปแบบการบริการเป็นแบบกระจายเมื่อมีการพัฒนาระบบข้อมูลและการใช้ข้อมูลได้ดีการบริการต่างๆจึงเน้นรูปแบบการบริการกระจายผู้ใช้สามารถสั่งซื้อสินค้าได้ที่บ้านสามารถสอบถามข้อมูลผ่านทางโทรศัพท์นักศึกษาบางมหาวิทยาลัยสามารถใช้คอมพิวเตอร์สอบถามผลสอบจากที่บ้านได้

3. เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินการในหน่วยงานต่าง ๆ ปัจจุบันทุกหน่วยงานต่างพัฒนาระบบรวบรวมจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในองค์กรประเทศไทยมีระบบทะเบียนราษฎร์ระบบเวชระเบียนในโรงพยาบาลระบบการจัดเก็บข้อมูลภายในองค์กรทุกระดับเห็นความสำคัญที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้

4. เทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับคนทุกระดับพัฒนาการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดังจะเห็นได้จากการพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์การใช้ตารางคำนวณและใช้อุปกรณ์สื่อสารโทรคมนาคมแบบต่างๆเป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความจำเป็นในการอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลข่าวสารสารสนเทศทันต่อเหตุการณ์และสืบค้นได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ

1.4 เทคโนโลยีสารสนเทศกับการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย 9 หมวดและบทเฉพาะกาลรวม 78 มาตราหมวดที่ 9 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีทั้งหมด 7 มาตราดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 32 - 34)

มาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ส่วนตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์วิทยุโทรคมนาคมและการสื่อสารในรูปแบบอื่นเพื่อใช้ประโยชน์การศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบการศึกษาตามอัธยาศัยการทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น

มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียนตำราหนังสือทางวิชาการสื่อสิ่งพิมพ์อื่นวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่นโดยเร่งพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตจัดให้มีเงินทุนสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิตและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทั้งนี้โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำให้เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

มาตรา 68 ให้มีการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจากเงินอุดหนุนของรัฐค่าสัมปทานและผลกำไรที่ได้จากการดำเนินสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐภาคเอกชนและองค์กรประชาชนรวมทั้งให้มีการลดอัตราค่าบริการเป็นพิเศษในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวเพื่อพัฒนาคนและสังคม

มาตรา 69 รัฐต้องจัดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบายแผนส่งเสริมและประสานการวิจัยการพัฒนาและการใช้รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549 : 23)

จากความจำเป็นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้หน่วยงานทางการศึกษาพัฒนาบุคลากรให้ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการใช้และพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศตลอดจนการใช้เทคโนโลยีอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา จะเห็นได้การที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ในแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 20) มีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 การเรียนรู้ในระบบ นอกกรอบ และตามอัธยาศัย เป็นการเรียนรู้โดยใช้ ICT เป็นฐาน (ICT -based learning) ที่ได้มาตรฐาน มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

1.4.1.1 มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-content) เพื่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ หลากหลายและเพียงพอ ทั้งในลักษณะ e-book, e-library, Courseware, LMS และ e-content center และในลักษณะอื่น ที่สอดคล้องกับความต้องการและจำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน การจัดการเรียนรู้และการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.4.1.2 มีโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ที่มีสมรรถนะสูงทั่วถึงพอเพียงและมีคุณภาพ

1.4.1.3 การจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ ทั้งในสถานศึกษาและในสังคม
ชุมชนเป็นการเรียนรู้ที่ใช้ ICT เป็นฐาน

1.4.2 การบริหารจัดการและการให้บริการทางการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา
และสถานศึกษา เป็นการบริหารจัดการที่ใช้ ICT เป็นฐานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.4.2.1 มีโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
ตามมาตรฐานของแต่ละหน่วยงาน โดยมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง มีระบบคอมพิวเตอร์มี
Software รวมทั้งบุคลากรที่มีทักษะด้าน ICT อย่างพอเพียง

1.4.2.2 หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา พัฒนา จัดหา และใช้ระบบ
สำนักงานอัตโนมัติ (Office automation) ระบบบริหาร (Back office) อย่างครบวงจร

1.4.2.3 หน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษา ใช้ระบบการให้บริการ (Front
office) ตามลักษณะงานของหน่วยงานและให้บริการผ่านระบบ อิเล็กทรอนิกส์

1.4.3 ผลิตและพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้าน ICT ที่มีคุณภาพ เพียงพอ สอดคล้องกับ
การพัฒนาประเทศ และในทุกพื้นที่ที่ใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง

1.4.3.1 สถานศึกษา มีความพร้อมในการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้าน ICT ทั้ง
ด้านหลักสูตร เครื่องมือ อุปกรณ์ และผู้สอน รวมทั้งให้การรับรองคุณวุฒิวิชาชีพด้าน ICT

1.4.3.2 ผู้สำเร็จการศึกษาด้าน ICT มีคุณภาพ มีจริยธรรมตามมาตรฐาน
หลักสูตรมีปริมาณเพียงพอกับการพัฒนาประเทศ

1.4.3.3 บุคลากรด้าน ICT ได้รับการพัฒนาและมีทักษะตามมาตรฐานการ
ปฏิบัติงานมีความมั่นคงในวิชาชีพและได้รับการรับรองสมรรถนะด้าน ICT ตามมาตรฐานสากล

1.4.3.4 ประชาชนได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐานและใช้ ICT ในการพัฒนาการ
เรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

2.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

คำว่า งานวิชาการจากการศึกษาเอกสารได้มีผู้ให้ความหมายของงานวิชาการ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544ค : 3) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ ว่า
คือ การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการ
เรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

จันทรานี สวงนาม (2545 : 42) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ ว่า คือ การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546 : 22) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ ว่า คือ กระบวนการจัดกิจกรรมในงานวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจหลักให้เกิดการปรับปรุง พัฒนา และเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือผู้รับบริการ กระบวนการดังกล่าวนี้ ได้แก่ การวางแผน การจัดระบบ โครงสร้าง และการกำหนดบทบาทหน้าที่ การจัดดำเนินงานทางวิชาการ การผลิตสื่อและอุปกรณ์ การศึกษา การวัดและการประเมินผล การจัดบรรยากาศเพื่อส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพวิชาการ การจัดแหล่งหรือศูนย์สารสนเทศ รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ และการนิเทศภายใน เพื่อให้งานวิชาการมีคุณภาพ

กมล ภู่งประเสริฐ (2547 : 6) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ว่า คือการบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปรับปรุง พัฒนาระบวนการจัดกิจกรรม เช่น การวางแผน การจัดระบบ การผลิตสื่ออุปกรณ์ การวัดผลและประเมินผลคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2.2 ขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการดังนี้

พิชัย เสี่ยมจิตต์ (2542 : 11) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานด้านวิชาการจะประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้

1. การวางแผนงานวิชาการ
2. การจัดดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน
3. การบริการวิชาการ
4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร
5. การจัดระบบงานวิชาการ
6. การนิเทศงานวิชาการ
7. การพัฒนางานวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544ก : 2) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานด้านวิชาการจะประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการเป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการนำไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน
2. การจัดดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้ จึงต้องมีการจัดเกี่ยวกับการเรียนการสอน
3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และการส่งเสริมการจัดหลักสูตร และการโปรแกรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ
4. การวัดและประเมินผลกระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน

จันทรานี สงวนนาม (2545: 145) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานด้านวิชาการจะประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
  - 1.1 การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดระบบ
  - 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
  - 1.3 สื่อการเรียนรู้
  - 1.4 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้
2. การวิจัยในชั้นเรียน
3. การสอนซ่อมเสริม
4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
5. การนิเทศภายในสถานศึกษา
6. การประกันคุณภาพการศึกษา

กมลหมู่ประเสริฐ (2547 :9-17) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานด้านวิชาการจะประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้

1. การบริหารหลักสูตร
2. การบริหารการเรียนการสอน
3. การบริหารการประเมินผลการเรียน
4. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา
5. การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ
6. การบริหารการวิจัยและพัฒนา
7. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ
8. การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 28-29) ได้กำหนดขอบข่ายงานและภารกิจ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ ไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
6. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว
11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551: 30) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานด้านวิชาการจะประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา

8. การแนะแนว
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถานอื่นที่จัดการศึกษา

จากการศึกษาข้อบ่งชี้และภารกิจของการบริหารงานวิชาการจากแนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการ สามารถนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อบ่งชี้และภารกิจของการบริหารงานวิชาการ
จากแนวคิดของนักวิชาการ

ข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการ	จันทร์ณี สงวนนาม	ปรียาพรวงศ์อนุตรโรจน์	กมล กุ์สว่าง	กระทรวงศึกษาธิการ	พิชัย เสียมจิตต์	รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ	สรุป
1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการ ให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตร ท้องถิ่น				✓			1
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ		✓		✓	✓	✓	4
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓		5
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	✓			✓		✓	3
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบ โอนผลการเรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาใน สถานศึกษา			✓	✓		✓	3
8. การนิเทศการศึกษา	✓		✓	✓	✓	✓	5
9. การแนะแนว				✓		✓	2
10. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา	✓			✓		✓	3
11. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ทาง วิชาการ				✓			1

ตาราง 1 (ต่อ)

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ	จันทร์ภาณี สงวนนาม	ปริญญพรวงศ์อนุตรโรจน์	กมล กุศลว่าง	กระทรวงศึกษาธิการ	พิชัย เกียมจิตต์	รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ	สรุป
12. การประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น				✓	✓	✓	2
13. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่ บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่น ที่จัด การศึกษา			✓	✓		✓	3
14. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับ งานด้านวิชาการของสถานศึกษา				✓	✓		2
15. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ใน สถานศึกษา				✓			1
16. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา	✓			✓		✓	3
16. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อ การศึกษา	✓			✓		✓	3
17. การบริการ โครงการทางวิชาการ			✓		✓		2
18. การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศทาง วิชาการ			✓				1
19. การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการ			✓				1

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า จากการสังเคราะห์การบริหารงานวิชาการเรียงลำดับคะแนนจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการวัดผล ประเมินผล 3) ด้านการนิเทศการศึกษา 4) ด้านการจัดการเรียนการสอน

2.3 การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ ในการวิจัยครั้งนี้ได้สังเคราะห์จากนักวิชาการ หน่วยงานต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปเป็น 4 ด้าน 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการวัดผล ประเมินผล 3) ด้านการนิเทศการศึกษา 4) ด้านการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 การพัฒนาหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 23) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรและการเรียนการสอน จะทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดี ทั้งแก่ผู้เรียนเอง และช่วยให้ครูได้มีทิศทางและสิ่งกำหนดในการสอน

1. งานด้านหลักสูตรและการสอน ทำให้การศึกษาไปสู่เป้าหมายที่วางไว้
2. งานด้านหลักสูตร ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเป้าหมาย
3. หลักสูตร เปรียบเสมือนแปลน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จที่ต้องการ เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครูที่จะมีประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤติ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

จันทรานี สงวนนาม (2545 : 145-148) กล่าวว่า กิจกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร

1. การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดระบบ

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษาสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรซึ่งเป็นองค์ความรู้เดิมที่จะต้องนำมาจัดให้เป็นระบบ และมีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นรายวิชา และช่วงชั้น โดยปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 27 ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของชุมชนและสังคม

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ควบคุมดูแล เป็นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักวิถีคิด วิธีการดำเนินชีวิต และมีทักษะในการเผชิญกับปัญหาต่างๆ ได้ การจัดการเรียนการสอนตามแนวของหลักสูตรใหม่ ซึ่งมีหลักการและแนวปฏิบัติดังนี้

- 2.1 เน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง
- 2.2 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ ได้แสดงความคิดอย่างอิสระสามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นได้จากข้อมูลที่มี
- 2.3 นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ครูเป็นเพียงแหล่งข้อมูลหนึ่งจากหลายๆ แหล่ง และเป็นผู้อำนวยการความสะดวกให้แก่ผู้เรียน
- 2.4 เน้นการปฏิบัติที่ควบคู่ไปกับหลักการและทฤษฎี
- 2.5 เน้นวิธีการสอนจากการเรียนรู้หลายๆ รูปแบบ
- 2.6 ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดมากกว่าการค้นหาคำตอบที่ตายตัวเพียงคำตอบเดียว
- 2.7 ถือว่ากระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญมากกว่าเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนมีข้อมูลเพียงพอที่จะสร้างองค์ความรู้ใหม่
- 2.8 ใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้ร่วมกันและเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. สื่อการเรียนรู้

ผู้บริหารจะต้องให้สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอน เพราะสื่อเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ครูและผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวกยิ่งขึ้นสื่อการเรียนรู้เป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนของครูดำเนินไปด้วยดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีตามกระบวนการต่างๆ ที่หลักสูตรต้องการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544ค : 42-49) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยมีการเตรียมการเกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่การวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรโดยการตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การจัดทำโครงการสอน เป็นต้น ซึ่งกระบวนการบริหารงานการใช้หลักสูตร แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ

1. ชั้นเตรียมการ เป็นการวางแผนการใช้หลักสูตร โดยต้องเตรียมการล่วงหน้าก่อนเปิดหลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ และนำนวัตกรรมทางการศึกษามาช่วยเป็นสิ่งจำเป็น การเตรียมการเกี่ยวกับหลักสูตรมีดังนี้

- 1.1 การตรวจสอบหลักสูตรแม่บทก่อนนำไปใช้ โดยมีกรทดลองนำร่องการใช้หลักสูตรแล้วในการตรวจสอบหลักสูตรแม่บท แต่ละสถานศึกษาสามารถทำได้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

1.2 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นสิ่งจำเป็น เพราะการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จะมีผลกระทบต่อการบริหารหลักสูตรผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ตั้งแต่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษาจะต้องได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้มีหน้าที่บริหารหลักสูตร ได้แก่ ฝ่ายวิชาการจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมและต้องปรับปรุงวิธีการบริหารงาน เพื่อให้ได้ใช้หลักสูตรให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

1.3 การเตรียมความพร้อม การเตรียมพร้อมของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็น ได้แก่ การเตรียมพร้อมของครูผู้สอน การเตรียมผู้นิเทศการสอนและนักแนะแนวการศึกษา การเตรียมผู้บริหาร การเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับวัสดุ สื่อการสอน ห้องสมุด อาคารสถานที่ งบประมาณ สถานที่ฝึกงาน รวมทั้งการจัดทำคู่มือครูเกี่ยวกับหลักสูตร

1.4 การจัดทำโครงการสอน หรือแผนการสอนเป็นการเตรียมของครูเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการผลการประเมินผล การจัดทำโครงการสอนจะช่วยให้ครูได้ดำเนินการสอนไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.5 การตรวจความพร้อมของผู้เรียน บางครั้งอาจต้องมีการปรับพื้นฐานของผู้เรียน เพื่อเตรียมตัวผู้เรียนให้สามารถเรียนในหลักสูตรใหม่ได้

1.6 การตรวจสอบการยอมรับจากสังคม เป็นการตรวจสอบความพร้อมของชุมชน เพื่อจะได้การสนับสนุนจากชุมชน โดยการสำรวจความคิดเห็นเพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารหลักสูตร

1.7 การจัดโครงสร้างของหน่วยงาน เพื่อจะได้มีการรับผิดชอบเกี่ยวกับหลักสูตร

2. ขั้นตอนการเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งจะมีทั้งฝ่ายปฏิบัติการหลักสูตรและฝ่ายสนับสนุน ตลอดจนฝ่ายควบคุมการใช้หลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร มีดังนี้

2.1 การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเป็นการประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร และเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงและเข้าใจหลักสูตร

2.2 การปฐมนิเทศนักเรียนเป็นการชี้แจงเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและสามารถปรับตัวเกี่ยวกับการศึกษา

2.3 การจัดทำคู่มือครูเพื่อจะเป็นการให้ครูได้มีคู่มือในการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร และการเรียนการสอน การจัดทำคู่มืออาจทำโดยมีโครงการคณะกรรมการเฉพาะกิจจากครูในแผนกต่างๆ ก็ได้

2.4 การจัดตารางสอน จะต้องศึกษาองค์ประกอบในการจัดตารางสอน ได้แก่ รายวิชาในหลักสูตร ห้องเรียน เวลาเรียน ผู้เรียน และผู้สอน

2.5 การจัดครูเข้าสอนการจัดครูเข้าสอนตามความรู้และลักษณะงาน โดยคำนึงถึงการแบ่งชั่วโมงที่เหมาะสม ตลอดจนภาระหน้าที่อื่นของครู

2.6 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ เครื่องมืออุปกรณ์การสอนสื่อการสอน วัสดุฝึก อาคารสถานที่ รวมถึงความสะดวกสบายทางกายภาพ

2.7 การฝึกงานเป็นการฝึกภาคปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในวิชาชีพ

3. การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร เมื่อได้นำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการจัดประเมินผลเกี่ยวกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ของการประเมินผลเพื่อจะพิจารณาว่าตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หรือเพื่อจะได้ใช้ในการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546 : 110) ได้ให้ความหมายของการบริหารหลักสูตรไว้ว่าการบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่นำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สามารถพัฒนาความรู้ เจตคติและทักษะ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 2) กล่าวว่า จากการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสม ชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร นอกจากนี้สถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร การเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา การปรับปรุงและการพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดผลและประเมินผล ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสามารถเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความต้องการของผู้เรียน โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 35)

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการในการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การวางแผน การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตรที่ใช้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน สามารถพัฒนาความรู้ เจตคติและทักษะ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2.3.2 การวัดผลประเมินผล

ชวาล แพร์ตกุล (2528 : 40) กล่าวถึงความหมายของการวัดผลไว้ว่าการวัดผลเป็นกระบวนการใดๆที่จะให้ได้มาซึ่งปริมาณจำนวนหนึ่งอันมีความหมายแทนขนาดสมรรถภาพนามธรรมที่นักเรียนผู้นั้นมีอยู่ในตนถ้าใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องกระตุ้นก็ถือเอาจำนวนผลงานที่นักเรียนแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบออกมาเป็นเครื่องชี้บอกเขาว่ามีสมรรถภาพในเรื่องนั้นๆเพียงใดการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่ผู้บริหารจะใช้เป็นเครื่องตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนและจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จของผู้เรียนตลอดจนการเรียนการสอนของครูและนักเรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เพื่อให้ผู้บริหารจะได้นำมาปรับปรุง แก้ไข ต่อไป

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544ก : 42-49) กล่าวว่าผู้บริหารมีหน้าที่และความรับผิดชอบในด้านการวัดและการประเมินผลดังนี้

1. กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลในเรื่อง
  - 1.1 ประเภทของข้อสอบที่ใช้วัดผล
  - 1.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการสอบ
  - 1.3 มาตรฐานในการสอบวัดผล
  - 1.4 การเตรียมแบบฟอร์ม สำหรับรายงานผลการสอบแก่ผู้ปกครอง
2. จัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการสอบ เช่น เครื่องพิมพ์ เครื่องโรเนียว ตลอดจนเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก
3. พยายามส่งเสริมครูอาจารย์ให้มีความรู้ทางการวัดและประเมินผล โดยการจัดการฝึกอบรม การประชุมปฏิบัติการ ในด้านเทคนิคการออกข้อสอบ การให้คะแนน การประเมินผลข้อสอบ ตลอดจนการรายงานผลการสอบ
4. การจัดทำตารางสอบ ห้องสอบ และระเบียบในการสอบและการคุมสอบ
5. ควรมีการประเมินผลการสอน หากมีข้อบกพร่องจะได้หาทางแก้ไขต่อไป หรือเสนอแนวทางในการนำไปปรับใช้ครั้งต่อไป

จันทร์ธานี สงวนนาม (2545: 148-150) กล่าวว่า กิจกรรมการประเมินผลการเรียนรู้สามารถดำเนินการได้ 3 ระดับ คือ

1. การประเมินผลระดับชั้นเรียน เป็นหน้าที่สำคัญของครูผู้สอนจะต้องประเมินผู้เรียนในแต่ละรายวิชา เพื่อรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีที่หลากหลายและควรทำอย่างต่อเนื่องควบคู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้เรียน

2. การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปี และช่วงชั้นของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อนำผลการประเมินไปพิจารณาการเลื่อนช่วงชั้น

3. การประเมินผลระดับชาติ สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ และกลุ่มสาระอื่นๆ ตามที่กระทรวงกำหนด ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และคุณภาพในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

กิจกรรมการวัดและประเมินผล อาจทำได้ด้วยวิธีต่อไปนี้

1. การประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) เป็นวิธีการประเมินที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์จริง เป็นวิธีการที่เน้นงานภาคปฏิบัติที่นักเรียนแสดงออก (Performances) เน้นกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) ผลผลิต (Product) และแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) การประเมินตามสภาพจริงช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio assessment) เป็นวิธีการประเมินผล การเรียนการสอนโดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินอย่างเต็มที่ 2 ขั้นตอน คือ ผู้เรียนแต่ละคนรวบรวมผลงานและบันทึกผลการประเมินไว้ในแฟ้มรวบรวมผลงาน (Working folder) และนักเรียนแต่ละคนจะจัดและคัดเลือกผลงานจากแฟ้มรวบรวมผลงาน เพื่อจัดแฟ้มสะสมงานต่อไป

3. การประเมินโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardize test) เป็นการประเมินผล การเรียนรู้ในรูปแบบของข้อสอบปรนัยและอัตนัยตามความเหมาะสม โดยขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูและจุดมุ่งหมายของการประเมินเป็นสำคัญ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลักและคุณลักษณะที่สำคัญ ด้วยเครื่องมือหรือแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน

อนันต์ ศรีโสภ (2545 : 2) กล่าวถึงการประเมินผลว่าหมายถึงกรรมวิธีของการวางแผน เก็บรวบรวมและการใช้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเพื่อนำมาแปลงค่าหรือประเมินค่าตามเกณฑ์หรือตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 35) ได้ให้แนวทางการปฏิบัติการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนไว้ดังนี้

1. กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา
2. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้นการประเมินสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน
4. จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่นๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
5. พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

จากความหมายของการวัดและการประเมินผลข้างต้นสรุปได้ว่าการวัดผลและประเมินผลหมายถึงกระบวนการตัดสินคุณค่าเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้กับสิ่งที่ถูกวัดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้โดยการประเมินแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับชาติ มีวิธีการหลายวิธี เช่น การประเมินตามสภาพจริง ใช้แฟ้มสะสมงาน และใช้แบบทดสอบมาตรฐาน

กรอบการวัดผลประเมินผลการเรียน

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2549 : 19-25) กล่าวว่า การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 มีกรอบการประเมินตามหลักสูตรแกนกลางและแนวดำเนินการในการวัดและประเมินผลการเรียนที่สถานศึกษาจะต้องพิจารณำไปกำหนดเป็นแนวปฏิบัติให้เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาของตนดังนี้

1. ข้อกำหนดการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่
  - 1) ดำเนินการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน
  - 2) ดำเนินการประเมินผลระดับสถานศึกษา
  - 3) ดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติและ
  - 4) ดำเนินการตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนผ่านช่วงชั้นและจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผ่านช่วงชั้น 1 และให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผ่านช่วงชั้นที่ 2 ตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จบการศึกษาภาคบังคับและตัดสินให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. หลักการวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 การประเมินผลการเรียนเป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการต่างๆของผู้เรียน

ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรเพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุ มาตรฐานที่กำหนดไว้และใช้เป็นข้อมูลตัดสินผลการเรียนสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบการวัดและ ประเมินผลการเรียนให้เป็นอย่างดีเหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพจึงกำหนดหลักการวัดผล และประเมินผลการเรียนไว้ได้แก่ 1) สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม 2) การวัดและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้อง และครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร 3) การประเมินผลการเรียนต้อง ประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล เพื่อตัดสินผลการเรียน 4) การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้อง ดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดธรรมชาติของวิชาและระดับช่วง ชั้นของผู้เรียน 5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผลการเรียน ได้ 6) ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ และ 7) ให้ สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาเพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลเรียนรายงานผลการ เรียนและเป็นหลักฐานแสดงวุฒิและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน

3. ภารกิจในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาจากกรอบการวัดและ ประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักการวัดประเมินผลการ เรียนเมื่อนำมาประมวลกับแนวการจัดหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนมี ภารกิจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนที่จะต้องดำเนินการได้แก่

- 3.1 การประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้
- 3.2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 3.3 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 3.4 การประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน
- 3.5 การประเมินผลการเรียนผ่านช่วงชั้นจบการศึกษาภาคบังคับหรือจบหลักสูตร
- 3.6 การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ
- 3.7 การเทียบโอนผลการเรียน
- 3.8 การจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา
- 3.9 การจัดการซ่อมเสริมผลการเรียน
- 3.10 การกำกับติดตามและประเมินผลการประเมินผลการเรียน
- 3.11 การรายงานผลการประเมินผลการเรียน
- 3.12 การจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการประเมินผลสถานศึกษา

ประโยชน์ของการวัดผลประเมินผล

นักวัดผลหลายท่านได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดผลประเมินผลการศึกษาครั้งนี้
ชวาล แพรัตกุล (2528 : 25-26) ได้สรุปประโยชน์ของการสอบวัดผลที่ดีว่ามีประโยชน์
ในด้านต่างๆดังนี้

สำหรับครูและนักเรียนการสอบวัดผลที่ดีสามารถช่วยให้ทราบว่

1. นักเรียนแต่ละคนเก่ง-อ่อนด้านใด
2. ใครมีอัตราองกวมเร็ว-ช้าเพียงใด
3. ควรจัดกลุ่มนักเรียนอย่างไร
4. ควรเริ่มต้นสอนจากตรงไหน
5. นักเรียนคนใดควรเอาใจใส่เป็นพิเศษเพราะ ใกล้เคียงเกินไป
6. บอกให้นักเรียนรู้สถานะของตนเองและหาทางแก้ไขโดยตรงตามคำแนะนำของครู
7. ช่วยให้รู้ว่าใครสนใจและมีทัศนคติดีเด่นด้อยทางด้านใด
8. ใช้เป็นการกระตุ้นการเรียน
9. ช่วยให้เรารู้ว่าวิธีสอนแบบไหนให้ผลมากน้อยอย่างไร
10. ควรตัดสินใจได้-ตกอย่างไร
11. ควรปรับปรุงกิจกรรมและหลักสูตรอย่างไร
12. ช่วยให้เรารู้ว่าจะแจ้งผลการเรียนแก่ผู้ปกครองอย่างไร
13. ใช้เป็นระเบียบสะสม

สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาการสอบวัดผลที่ดีสามารถช่วยให้ทราบว่

1. ใช้ผลการสอบเป็นพื้นฐานสำหรับทราบสถานภาพต่างๆของโรงเรียนเช่นมาตรฐาน
ความรู้ของเด็กสูงขึ้นหรือต่ำกว่าแต่ก่อนและควรจัดการสอนอย่างไรเป็นต้น
2. หลักสูตรและวิธีการสอนแบบต่างๆนั้นได้ผลอย่างไร
3. การสอนการอบรมมีคุณภาพปานใด
4. ใช้ผลการสอบวัดเป็นข้อมูลแจ้งให้ประชาชนทราบ
5. ใช้เป็นเครื่องมือแนะแนวแก่ครูใหม่ที่จะทำการสอน
6. ใช้เป็นข้อมูลสำหรับแก้ไขปรับปรุงด้านบริหารของโรงเรียน
7. ช่วยให้เห็นะครูในโรงเรียนทราบสถานะอันแท้จริงของโรงเรียนและยอมรับความ
จริงไม่ใช่หนีหรือหลงเชื่อตนเอง
8. ทำให้เกิดการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าภายในโรงเรียนตนและในปัญหาทั่วไป
9. เป็นข้อมูลที่มีค่ายิ่งในกิจกรรมแนะแนว

สำหรับการแนะแนวการสอบวัดผลที่ดีที่สุดสามารถใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆดังนี้

1. ช่วยวินิจฉัยและวิเคราะห์ความเด่น-ด้อยของนักเรียนแต่ละคน
2. ช่วยให้เด็กชนะปมด้อยและนำปมเด่นของตนไปใช้เป็นประโยชน์
3. ช่วยค้นหาว่าในแต่ละชั้นเรียนแต่ละโรงเรียนมีอะไรดีเด่นบ้างเพื่อจะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง
4. ช่วยให้เรารู้เหตุของปัญหาทางการเรียนทางอารมณ์และสังคม
5. นำผลการวัดเหล่านั้นไปแนะวิธีการเรียนและแนะแนวอาชีพของนักเรียน
6. ช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กของตนให้ถ่องแท้ยิ่งขึ้น
7. นำผลการสอบต่างๆมาวิเคราะห์วิจัยแล้วเสนอผลสรุปให้อาจารย์ประจำชั้นอาจารย์ใหญ่อาจารย์ฝ่ายวิชาการผู้ปกครองกระทรวงประชาชนและชาติทราบว่ามีปัญหาอะไรและควรแก้ไขอย่างไรจึงจะถูกจุดเป็นต้น

กรอนลันด์ และลินน์ (Gronlund and Linn. 1976 : 969) อธิบายว่าการตัดสินใจในการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับข้อมูลด้านการวัดและประเมินผลอย่างมากโดยยกตัวอย่างให้เห็นว่าข้อมูลด้านการวัดและประเมินผลอาจช่วยในการตอบปัญหาต่างๆต่อไปนี้

1. การวางแผนการสอนนักเรียนที่มีลักษณะพิเศษแต่ละกลุ่มอย่างไรโดยใช้แบบสอบวัดสติปัญญาและ/หรือแบบสอบวัดความถนัดทั้งทางวิชาการและวิชาชีพอาจพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้เรียนเคยทำมาแล้วประกอบ
2. จัดแบ่งกลุ่มผู้เรียนอย่างไรจึงจะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยพิจารณาจากพิสัยของคะแนนจากการใช้แบบสอบวัดสติปัญญาและ/หรือแบบสอบวัดความถนัดทางวิชาการรวมทั้งพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้เรียนเคยทำมาแล้วประกอบ
3. จะพิจารณาอย่างไรว่าผู้เรียนพร้อมที่จะเรียนต่อไปหรือยังโดยใช้แบบทดสอบความพร้อมทางการเรียนทดสอบและพิจารณาของคะแนนทดสอบก่อนเรียนทักษะต่างๆที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนบทเรียนนั้นๆต่อไปรวมทั้งพิจารณาจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้เรียนเคยทำมาแล้วประกอบด้วย
4. จะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนคนนั้นๆสามารถทำคะแนนถึงขีดขั้นต่ำที่ต้องการสำหรับรายวิชานั้นๆได้
5. จะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนก้าวหน้าไปมากกว่าคะแนนต่ำสุดที่ต้องการขนาดไหนเพียงใดใช้การทดสอบย่อยๆในขณะที่สอนและการสังเกตประกอบ
6. จะทราบได้อย่างไรว่าจะทบทวนความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนที่จุดใดจึงจะดีใช้การทดสอบย่อยๆในขณะที่สอนเป็นระยะๆและใช้เทคนิคการสังเกตประกอบ

7. จะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้เนื้อหาใดๆเป็นเพราะเหตุใดใช้แบบทดสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขตัวผู้เรียนใช้เทคนิคการสังเกตและการประชุมเพื่อพูดคุยถึงปัญหาทางการเรียนระหว่างผู้เรียนด้วยกันและระหว่างผู้เรียนและผู้สอนประกอบ

8. จะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนคนใดบ้างที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดใช้แบบทดสอบวัดสติปัญญาและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

9. จะทราบได้อย่างไรว่าควรส่งผู้เรียนคนใดไปหาฝ่ายแนะแนวโดยให้โอกาสเรียนชั้นเรียนพิเศษเพิ่มเติมหรือให้เรียน โปรแกรมแก้ไขปรับปรุงความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่อ่อนอยู่ให้ดีขึ้นใช้แบบทดสอบวัดสติปัญญาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบทดสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนและเทคนิคการสังเกต

10. จะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนคนใดไม่เข้าใจตนเองไม่รู้ว่าตนเองมีความสามารถอะไรบ้างระดับใดใช้แบบทดสอบตนเองและการประชุมพูดคุยถึงผลการเรียนรายวิชาต่างๆของผู้เรียนคนนั้นๆประกอบ

11. จะทราบได้อย่างไรว่าควรจะให้เกรดระดับใดแก่ผู้เรียนแต่ละคนในสถานศึกษานั้นๆพิจารณาจากข้อมูลทั้งหมดที่ผู้เรียนแต่ละคนเคยทำมา

12. จะทราบได้อย่างไรว่าการสอนของผู้สอนแต่ละคนมีประสิทธิภาพเพียงใดพิจารณาจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผลการประเมินการสอนของผู้เรียนและผลการประเมินของศึกษานิเทศก์

กล่าวโดยสรุปการวัดผลประเมินผลการเรียนมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนทั้งประโยชน์ต่อครูผู้สอนทำให้ทราบพฤติกรรมเบื้องต้นของผู้เรียนเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนประโยชน์ต่อผู้เรียนทำให้ผู้เรียนทราบข้อบกพร่องที่ตนเองต้องปรับปรุงแก้ไขและจุดเด่นที่ควรได้รับการส่งเสริมประโยชน์ต่อฝ่ายแนะแนวทำให้สามารถแก้ปัญหาการเรียนการสอนการศึกษาต่อและการเลือกอาชีพในอนาคตได้ประโยชน์ต่อผู้บริหารช่วยในการตัดสินใจดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมและประโยชน์ด้านการวิจัยทำให้มองเห็นปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและปรับปรุง การเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

2.3.3 การนิเทศการศึกษา

2.3.3.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา

นักศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา ไว้แตกต่างกันไปตามแนวคิดของแต่ละบุคคล ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 262) ได้ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการชี้แนะ แนะนำและให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมของครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ผลตามจุดหมายที่วางไว้

บันลือ พุกกะวัน (2536 : 12) ได้ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างมีแบบแผนงาน มีขั้นตอนและความต่อเนื่องเพื่อให้เข้าใจที่จะใช้วิธีการในการพัฒนาวิชาชีพได้คล่องตัวขึ้น โดยมีการปรับปรุงการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 3) ได้ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างมีแบบแผนงาน มีขั้นตอนและความต่อเนื่องเพื่อให้เข้าใจที่จะใช้วิธีการในการพัฒนาวิชาชีพได้คล่องตัวขึ้น โดยมีการปรับปรุงการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลาและต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การร่วมมือของบุคลากรทางการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีแบบแผน มีขั้นตอนต่อเนื่องที่จะพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2.3.3.2 ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษานักการศึกษาได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

สังคอุทรานันท์ (2530 : 116 – 117) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ศึกษานิเทศก์โดยตำแหน่งมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถสนองความต้องการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนต่าง ๆ ได้ทั่วถึง
2. สภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่งไม่เหมือนกันจึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ ซึ่งอยู่ภายนอกจะรู้สภาพปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนได้การสนองความต้องการจึงเป็นไปได้ยาก
3. ในสภาพปัจจุบันบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถเพียงพอและบางคนยังมีความชำนาญในเฉพาะสาขาวิชาอีกด้วย จึงสมควรจะใช้ทรัพยากรเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และยังเป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกันอีกด้วย

กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 263) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการจัดการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนและยุ่งยาก จำเป็นจะต้องมีการนิเทศเพื่อเป็นการให้บริการแก่ครูจำนวนมากที่มีความสามารถต่าง ๆ กัน

2. การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่มีความจำเป็นต่อความเจริญงอกงามของครูแม้ว่าครูจะได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ครูก็ต้องปรับปรุงฝึกฝนตนเองอยู่เสมอในขณะที่ทำงาน
3. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครู ในการเตรียมการสอน
4. การนิเทศการศึกษาทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีอยู่เสมอ

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 : 10) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการจัดการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้นิเทศหรือศึกษานิเทศก์ ต้องทำตัวเป็นตัวการเปลี่ยนแปลง โดยทำงานร่วมกับครู อาจารย์ เช่น การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในระดับต่าง ๆ
2. การผลิตครู สถาบันผลิตครูไม่สามารถผลิตครูที่มีประสิทธิภาพเพียงพอเมื่อครูไปทำงานในโรงเรียนแล้ว ต้องมีการฝึกอบรมครูประจำการอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ครูเป็นผู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม
3. มาตรฐานการศึกษา ในการรักษามาตรฐานของการศึกษานั้นต้องอาศัยผู้ชำนาญโดยเลือกมาจากผู้ที่มีความรู้มาทำงาน และช่วยนิเทศความรู้ใหม่ให้แก่ครูประจำการให้มีความคิดกว้างไกล

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการศึกษา เป็นการสร้างความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา ตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงกับความต้องการของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

2.3.3.3 เป้าหมายของการนิเทศการศึกษา

เป้าหมายของการนิเทศการศึกษา

สังข์ อุตธานันท์ (2530 : 1) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดภาวะผู้นำขึ้น เพราะหมู่คณะได้ร่วมมือกันทำกิจกรรมและสร้างประโยชน์ให้กับหมู่คณะทุกคนจะมีบทบาทในการเป็นผู้นำในเวลาที่เหมาะสม
2. เป็นการรวบรวมนโยบาย เพื่อการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายหรือแผนที่ได้กำหนดไว้ได้อย่างได้ผล
3. ทำให้ทราบสภาพการจัดการเรียนการสอน
4. ก่อให้เกิดการปรับปรุง แก้ไข สภาพการเรียนการสอน
5. เป็นการปรับปรุงและพัฒนาบุคลากร คือ ครูสอนให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอยู่ตลอดเวลา
6. เป็นการปรับปรุงและพัฒนามนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรทางการศึกษา

7. ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือกันในการทำงาน

8. เป็นการปรับปรุงผลผลิตการศึกษา

9. ปรับปรุงกระบวนการนิเทศการศึกษา

สรุปได้ว่า เป้าหมายของการนิเทศการศึกษา มีเป้าหมายสูงสุด คือ อยู่ที่นักเรียนมีคุณภาพตามหลักสูตรต้องการ ซึ่งดำเนินการนิเทศผ่านครูหรือบุคลากรทางการศึกษาโดยตรง ให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง

2.3.3.4 หลักการนิเทศการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 6 – 8) ได้กำหนดหลักการของการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

1. หลักการผู้นำ คือ การใช้อิทธิพลของบุคคลที่จะทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มเป็นไปตามประสงค์

2. หลักความร่วมมือ คือ การกระทำร่วมกันและรวมพลังทั้งหมดเพื่อแก้ปัญหาด้วยกัน โดยยอมรับและยกย่องผลของความร่วมมือในการปรับปรุงการเรียนการสอนจากหลายฝ่ายและทำหน้าที่ความรับผิดชอบจัดแจ้งในการจัดองค์กรการประเมินผลตลอดจนประสานงาน

3. หลักการเห็นใจ คือ การนิเทศการศึกษาจะต้องคำนึงถึงตัวบุคคลที่ร่วมงานด้วยการเห็นใจ จะทำให้ตระหนักในคุณค่าของมนุษยสัมพันธ์

4. หลักการสร้างสรรค์ คือ การนิเทศการศึกษาจะต้องทำให้ครูเกิดพลังที่จะคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ แปลก ๆ หรือทำงานด้วยตนเองได้

5. หลักการบูรณาการ คือ เป็นกระบวนการซึ่งรวมสิ่งกระจัดกระจายให้สมบูรณ์มองเห็นได้

6. หลักการมุ่งชุมชน เป็นการแสวงหาปัจจัยที่สำคัญในชุมชนและการปรับปรุงปัจจัยเหล่านั้น เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ในชุมชนให้ดีขึ้น

7. หลักการวางแผน คือ กระบวนการวิเคราะห์ซึ่งเกี่ยวกับการแสวงหาผลในอนาคต การกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการล่วงหน้า การพัฒนาทางเลือกเพื่อปฏิบัติให้บรรลุถึงจุดประสงค์ และการเลือกทางปฏิบัติให้เหมาะสมที่สุด

8. หลักการยืดหยุ่น คือ ความสามารถที่จะถูกเปลี่ยนแปลงได้ และพร้อมอยู่เสมอที่จะสนองความต้องการสภาพที่เปลี่ยนแปลงได้

9. หลักวัตถุวิสัย คือ คุณภาพที่มีผลมาจากหลักฐานตามสภาพความเป็นจริงมากกว่าความเห็นส่วนบุคคล

10. หลักการประเมิน คือ การหาความจริงโดยการวัดที่แน่นอนและหลายอย่าง

สรุปได้ว่า หลักการนิเทศการศึกษา ต้องยึดหลักการวางแผน แก้ไขปัญหาเพื่อให้งาน บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นวิทยาศาสตร์ที่มีความเป็น ประชาธิปไตย มีการร่วมมือกันเป็นการสร้างสรรค์และส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

2.3.3.5 ขอบข่ายของการนิเทศภายในโรงเรียน

สังด์ อุทรานันท์ (2530 : 121) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. งานหลัก ได้แก่ หลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน
2. งานสนับสนุนวิชาการ ได้แก่ งานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียนธุรการ และการเงินและความสัมพันธ์กับชุมชน

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้คอยควบคุม ดูแล กำกับ การศึกษาภายในโรงเรียนและใน ขณะเดียวกันต้องทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนควบคู่ไปด้วย

แฮร์ริส (Harris. 1985 : 10 – 12) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร คือ การออกแบบหรือปรับปรุงหลักสูตรที่จะนำมาใช้ โดย คำนึงถึงบุคลากร เวลา สถานที่และเทคนิควิธีสอนต่าง ๆ รวมทั้ง การจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร การจัดทำมาตรฐานทางวิชาการ การพัฒนาแผนการเรียนการสอนและบทเรียน
2. การจัดระบบการเรียนการสอน คือ การจัดทำแผนงาน เพื่อนำหลักสูตรไปใช้ใน ส่วนที่เกี่ยวกับบุคลากร อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ ขอบข่ายของงานนี้ได้แก่ การจัดตารางสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดครูเข้าสอน
3. การบริหารบุคลากร คือ การสรรหา การคัดเลือก การมอบหมายงาน ให้เหมาะสมกับ ความรู้ความสามารถของบุคลากร
4. การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก คือ การวางแผนจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก ให้แก่ครูผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดหาอาคารเรียนอาคารประกอบต่าง ๆ และการพัฒนา คุณลักษณะของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้เหมาะสม
5. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ คือ การตรวจและเลือกวัสดุอุปกรณ์การสอนที่จะนำมาใช้ให้เกิด ประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอน
6. การศึกษาอบรมครูประจำการ คือ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้า และเลื่อนวิทยฐานะสูงขึ้น
7. การจัดปฐมนิเทศครูใหม่ คือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น และความเข้าใจในการ ปฏิบัติงานแก่ครูใหม่
8. การจัดบริการพิเศษแก่ครู คือ การจัดบริการแก่ครูเพื่อสนองจุดมุ่งหมายหลักของ การสอนในโรงเรียน

9. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยใช้การเรียนการสอนเป็นสื่อ เช่น การให้ข่าว การขอความร่วมมือ การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งต่าง ๆ

10. การประเมินผลการสอน คือ การวางแผนจัดระบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม ในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานสำคัญ ตามขอบข่ายงานวิชาการ และงานสนับสนุนวิชาการในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามภารกิจของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.3.6 กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

สังค อุทรานันท์ (2530 : 84 – 87) ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศที่สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยควรมีขั้นตอนดังนี้

1. วางแผนการนิเทศเป็นขั้นที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้ได้ซึ่งปัญหาและความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศ รวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับกานินเทศที่จะจัดขึ้นอีกด้วย

2. การสร้างความเข้าใจก่อนการนิเทศเป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ถึงสิ่งที่จะต้องดำเนินการว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินงานอย่างไร และจะอย่างไรจึงจะทำให้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ

3. การปฏิบัติงานประกอบด้วยการปฏิบัติงานใน 3 ลักษณะ คือ

3.1 การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงานตามความรู้ที่ได้รับมา

3.2 การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ ขั้นนี้ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศและควบคุมคุณภาพให้งานสำเร็จออกมาทันตามกำหนดเวลา

3.3 การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ ผู้บริหารจะให้การบริการสนับสนุนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างได้ผล

4. การสร้างเสริมกำลังใจในการนิเทศเป็นขั้นของการเสริมกำลังใจของผู้บริหาร เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและบังเกิดความพึงพอใจ โดยอาจดำเนินการไปพร้อมๆ กับที่ผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงานหรือปฏิบัติงานเสร็จสิ้นลงแล้ว

5. ประเมินผลการนิเทศเป็นขั้นที่ผู้นิเทศทำการประเมินผล การดำเนินการที่ผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร หากพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคก็ควรปรับปรุงแก้ไข ซึ่งอาจทำได้โดยการให้ความรู้ในสิ่งที่ทำใหม่อีกครั้ง หรือดำเนินการปรับปรุงการดำเนินงานทั้งในกรณีที่ดำเนินการแล้ว

ไม่ได้ผล แต่ถ้าพบว่าการทำงานประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้แล้วถ้าหากจะดำเนินการต่อไป ก็
สามารถทำได้เลยโดยไม่ต้องให้ความรู้ในเรื่องนั้นอีก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 58 – 59) ได้กำหนดขั้นตอน
กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

1. การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลที่
แสดงภาพปัจจุบันของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แล้วนำมาพิจารณากับข้อมูลที่แสดงภาพปลายทางหรือสภาพ
ความสำเร็จของงาน

2. วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อกำหนดจุดที่จะพัฒนา หมายถึง การวิเคราะห์ผลหรือ
ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน และองค์ประกอบที่ส่งผลต่อสภาพความสำเร็จของงาน เพื่อประโยชน์
ในการกำหนดจุดที่จะพัฒนา การเลือกจุดที่จะพัฒนาให้เหมาะสมทำให้การนิเทศของโรงเรียนมี
โอกาสประสบความสำเร็จได้

3. การหาแนวทางเลือกเพื่อพัฒนา เป็นการพิจารณาเลือกยุทธศาสตร์ที่จะใช้ในการ
ปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้มีความเป็นไปได้ หรือมีโอกาที่จะประสบความสำเร็จมากที่สุด โดย
คำนึงถึงจุดที่จะพัฒนา หรือข้อจำกัดของหน่วยงาน

4. การลงมือปฏิบัติ เป็นการนำยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้มาลำดับขั้นตอนการดำเนินการ
และกำหนดสิ่งสนับสนุนในการดำเนินการ

5. การติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขเป็นการรวบรวมข้อมูลด้านการดำเนินการ
นิเทศและผลที่ได้ระหว่างดำเนินการ และเมื่อสำเร็จสิ้นการดำเนินการตามแผนการนิเทศข้อมูลที่ได้
นำไปเปรียบเทียบกับสภาพความสำเร็จของแผนการนิเทศ หากพบว่าไม่เป็นไปตามสภาพ
ความสำเร็จที่กำหนดไว้ ก็ต้องพิจารณาว่ามีข้อบกพร่องตรงไหน อย่างไร และหาวิธีพัฒนาให้ดีขึ้น
หรือหากพบว่า การดำเนินการตามแผนการนิเทศบรรลุผลที่คาดหวังไว้ แต่จากการดำเนินพบว่า มี
วิธีการที่ดีกว่า มีประสิทธิภาพสูงกว่า ก็อาจพิจารณาปรับปรุงให้ดีขึ้นอีกได้

แฮร์ริส (Harris, 1985 : 13 – 15) ได้กล่าวถึงกระบวนการของการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. ประเมินสภาพการทำงาน เป็นกระบวนการศึกษาสภาพต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลที่จำเป็น
ที่จะนำมาเป็นตัวกำหนดถึงความต้องการจำเป็นเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบด้วยงาน
ต่อไปนี้

- 1.1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการศึกษาหรือพิจารณาธรรมชาติและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ
- 1.2 สังเกตสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบถี่ถ้วน
- 1.3 ทบทวนและตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ด้วยความระมัดระวัง
- 1.4 วัตถุประสงค์กรรมการทำงาน

- 1.5 เปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงาน
2. จัดลำดับความสำคัญของงานเป็นกระบวนการกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์และกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญในการศึกษา คือ
  - 2.1 กำหนดเป้าหมาย
  - 2.2 ระบุจุดประสงค์ในการทำงาน
  - 2.3 กำหนดทางเลือก
  - 2.4 จัดลำดับความสำคัญ
3. ออกแบบวิธีการทำงาน
  - 3.1 จัดสายงานให้ส่วนประกอบต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน
  - 3.2 หาวิธีการนำเอาทฤษฎีหรือแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ
  - 3.3 เตรียมการต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะทำงาน
  - 3.4 จัดระบบการทำงาน
  - 3.5 กำหนดแผนในการทำงาน
4. จัดสรรทรัพยากรเป็นกระบวนการกำหนดทรัพยากรต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะทำงาน
  - 4.1 กำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้ตามความต้องการของบุคคล หรือโครงการต่าง ๆ
  - 4.2 จัดสรรทรัพยากรให้หน่วยงานต่าง ๆ
  - 4.3 กำหนดตัวบุคลากรในการทำงาน
  - 4.4 การกำหนดแหล่งทรัพยากร
5. ประสานงานเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับคน เวลา วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกทุก ๆ อย่างเพื่อจะทำให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผลสำเร็จของงานในกระบวนการประสานงาน ได้แก่
  - 5.1 ประสานงานการปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปด้วยกันด้วยความราบรื่น
  - 5.2 สร้างความกลมกลืนและความพร้อมเพรียงกัน
  - 5.3 ปรับการทำงานในส่วนต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพให้มากที่สุด
  - 5.4 กำหนดเวลาในการทำงานในแต่ละช่วง
  - 5.5 กำหนดบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์
6. อำนาจการเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติเพื่อให้เกิดสภาพที่เหมาะสมสามารถบรรลุผลแห่งการเปลี่ยนแปลงให้มากที่สุด
  - 6.1 การแต่งตั้งบุคลากร
  - 6.2 กำหนดแนวทางหรือกฎเกณฑ์ในการทำงาน

6.3 กำหนดระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับเวลา ปริมาณหรืออัตราเร็วในการทำงาน

6.4 แนะนำการปฏิบัติงาน

6.5 ชี้แจงกระบวนการทำงาน

6.6 ตัดสินใจหาทางเลือกในการปฏิบัติงาน

2.3.4 การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มีสาระทั้งสิ้น 9 หมวด หมวดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามากที่สุด คือ หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ตามหมวดนี้เริ่มตั้งแต่ มาตรา 22 ถึงมาตรา 30 มีสาระสำคัญดังนี้(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 13-17)

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการ ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ฝึกทักษะกระบวนการ การคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนจากประสบการณ์จริง ผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ครูผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 13-17)

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมแต่ละระดับรูปแบบการศึกษา

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและ การประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ จัดให้ตามความเหมาะสมแก่วัยและศักยภาพ สาระของหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาอาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนที่จัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดมุ่งหมาย สาระกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดผลประเมินผลที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายกิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ ได้คิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเองและสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยครูมีบทบาทเป็นผู้วางแผนขั้นต้น ทั้งนี้หาวิธีการแก่ผู้เรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และช่วยชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ปรัชญา และนโยบายการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลอง และการสรุปเป็นความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอด

ความรู้มาเป็นผู้วางแผน จัดการชี้แนะ และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงหมายถึง การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นหลักการจัดการเรียนรู้ ที่พัฒนาจากพื้นฐานของ ทฤษฎีการเรียนรู้หลายทฤษฎี ซึ่งได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ เช่น

กรมวิชาการ (2542 : 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญว่า เป็นการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับ การดำรงชีวิตเหมาะสมกับ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540 : 75) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนโดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญว่า เป็นกิจกรรมที่ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง คือ เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ส่วนครูจะเป็นผู้ประสานงาน ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ปัญหาเมื่อผู้เรียน เมื่อต้องการกระตุ้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมและเป็นผู้สรุปประเด็นสำคัญ การเรียนการสอนดำเนินไป โดยการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน

บึงอร อนุเมธางกูร (2541 : 44) กล่าวว่า การสอนในลักษณะที่ยึดว่า ผู้เรียนเป็นสำคัญเป็น การสอนในลักษณะให้นักเรียนสร้างความรู้ โดยให้ออกาสนักเรียนได้คิดมีส่วนร่วมในการแสดงออก การปฏิบัติในกิจกรรมกลุ่ม ปฏิบัติกิจกรรมภาคปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งจะมีครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียน เกิดความกระตือรือร้นในการคิดอยากรู้คำตอบ เพื่อจะเป็น ส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนศึกษาทดลอง หาคำตอบด้วยตนเอง

นวลจิตต์ ชาวศิริพิงศ์ และคณะ (2542 : 16) กล่าวว่า การสอนโดยให้นักเรียนเป็น ศูนย์กลาง ทำได้หลายลักษณะแต่ละลักษณะมีลักษณะร่วมที่ชัดเจนอยู่ประการหนึ่ง คือ ต้องเป็นการ สอนที่นักเรียนมีโอกาสได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียน การ สอนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งจะตรงกับการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA

ธนู ฤทธิกุล (2542 : 42) ได้โดยความหมายว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึด ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้คิดค้น สร้าง และสรุปข้อความรู้ด้วยตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและ แนะนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 11) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับ การดำรงชีวิตเหมาะสมกับ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543 : 121) ได้ให้ความหมายของคำว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญว่าเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนที่ตรงกับความต้องการของตนเองด้วยความคิด การค้นคว้า การทดลองตามระดับความสามารถ(Self paced learning)ของผู้เรียน และสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเองด้วยตนเอง

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 21) ให้ความหมายของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญมากที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สารกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนาคน และชีวิตให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามความสามารถสอดคล้องกับ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

ชนาธิป พรกุล (2543 : 50) ได้ให้ความหมายว่าการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลอง และสรุปเป็นความรู้ ด้วยผู้เรียนเอง ผู้สอนจะเปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้วางแผน จัดการ ชี้แนะ และอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงหมายถึง การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเอาชีวิตจริงและเงื่อนไขการรับรู้ของผู้เรียน เป็นต้องตั้งผู้เรียนมีอิสรภาพ ได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ทั้งจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ กิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้องและแม่นยำ ด้วยความรู้สึที่ดึงมาอันเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดึงมา เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ เรียนรู้ จากการปฏิบัติของตนเอง คิดอย่างมีระบบ และวิจารณ์ญาณ อยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกำหนดกิจกรรม จุดมุ่งหมาย ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมสร้าง ร่วมทำ ยึดหลักในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงสุด โดยคำนึงถึงแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนมีการพัฒนาตนเองทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม นำความรู้ที่ไปใช้ประโยชน์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญได้รับความสนใจ จากนักการศึกษาหลายท่าน ซึ่งมีบทบาทที่ชัดเจนเพื่อให้ความสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยง่าย CIPPA Model คือรูปแบบหนึ่งของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งกรมวิชาการ (2542 : 22) อธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1. Construct คือ การให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองโดยกระบวนการแสวงหาข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความ สร้างความหมาย สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปข้อมูล

2. Interaction คือ การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้ จากการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดและประสบการณ์จากกันและกัน

3. Participation คือ การให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

4. Process/Product คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ไปกับผลงานข้อความ ที่สรุปได้

5. Application คือ การให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

กรมวิชาการ (2542 : 9 - 10) กล่าวถึง หลักการในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า ครูปรับความคิดว่านักเรียนมีศักยภาพในการเรียนรู้บนพื้นฐาน ของความรักความเข้าใจของครู โดยครูเอื้ออำนวยความสะดวก จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคมโดยยึดความแตกต่างระหว่างบุคคล หลังเรียนมีความภูมิใจในผลการปฏิบัติของตน เน้นพัฒนาทางด้านความคิดเชิงระบบ และมีวิจารณญาณ มีรูปแบบการคิดของตนเองสามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ต่างๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชา นำความรู้บูรณาการกับคุณธรรมในการจัดการเรียนการสอนทุกวิชา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีค่านิยมที่พึงประสงค์ และมีการวัดผลประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลายตามสภาพจริงถือว่าการวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้และใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2544 : 1-2) ได้กล่าวถึง แนวโน้ม การจัดการศึกษาในปัจจุบัน เริ่มเปลี่ยนไปจากเดิม กล่าวคือ เปลี่ยนจากการสอนที่ยึดครู เป็นศูนย์กลาง และใช้การทดสอบโดยใช้แบบทดสอบเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งโดยทั่วไป มักใช้แบบทดสอบแบบเลือกตอบ เปลี่ยนเป็นยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและใช้การประเมิน ตามสภาพจริง (Authentic assessment) มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนมีความหมายสำหรับผู้เรียนให้มากที่สุด หลักสำคัญของการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึง

1. ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน (Learners need & interests) เป็นสำคัญ
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participation) ในการเรียนรู้ ให้มากที่สุด
3. เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง (Constructionist) คือ ให้สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ในสภาพความเป็นจริง สามารถความเป็นจริง สามารถวิจัยเชิงปฏิบัติการ และสืบหาความรู้ได้ด้วยตนเอง 1) เป็นการพึ่งพาตนเอง(Autonomy) เพื่อให้เกิดทักษะที่จะ

นำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และสามารถเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนเองได้ กล่าวคือ รู้วิธีคิด ของตนเองและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดได้อย่างเหมาะสม ไม่เน้นที่การจดจำเพียง เนื้อหา 2) เน้นการประเมินตนเอง(Self evaluation) แต่เดิมครูผู้สอน จะเป็นผู้ประเมินผลการเปิด โอกาสให้ผู้เรียนให้ผู้เรียนประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น รู้จุดเด่น จุดด้อย และพร้อมที่จะปรับปรุง หรือพัฒนาตนเองให้เหมาะสม ยิ่งขึ้น การประเมินส่วนนี้เป็นการประเมินตามสภาพจริง และใช้เพิ่มสะสมผลงานช่วย 3) เน้น ความร่วมมือ(Cooperation) เป็นทักษะที่สำคัญใน การดำเนินชีวิตประจำวัน 4) เน้นรูปแบบการเรียนรู้ (Learning styles) ซึ่งอาจจัดได้ทั้งในรูปแบบเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ แนวทางจัดการเรียนการสอน ที่คำนึงถึงผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติ ได้สรุปผล รวบรวมความรู้ความสามารถที่เกิดขึ้นด้วยตนเองให้มากที่สุดจากแหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลาย โดย อาศัยกระบวนการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงสุด คือ ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และพัฒนาการในทุกๆด้าน

นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น วิธีการประเมินผลที่ สอดคล้อง และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด คือ การประเมินตามสภาพจริง วัดจากการปฏิบัติ และ ผลงานของนักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้สามารถประเมินผลออกมา ได้อย่างถูกต้อง ตลอดจน ผู้เรียนมีโอกาสได้ประเมินตนเอง และประเมินเพื่อนด้วย

นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน สถานศึกษา

เกษม วัฒนชัย(2544 :2) ได้กล่าวถึง นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการไว้ดังนี้

การปฏิรูปการศึกษาและคุณภาพการศึกษา เป็นเรื่องเร่งด่วนของ บ้านเมือง ที่ต้องทำคู่ขนาน กันไป จะรอปฏิรูปการศึกษาเสร็จก่อนแล้วจึงทำคุณภาพไม่ได้ การปฏิรูปการศึกษาต้องมองในเชิง ระบบ มุ่งทั้ง 3 ส่วนคือ

1. ปัจจัยนำเข้าสำคัญ(Input) ประกอบด้วย

1.1 หลักสูตร เป็นเรื่องสำคัญมาก ต้องไม่ยึดติด ต้องปรับปรุงและสร้างใหม่ให้ เหมาะสมกาลสมัยหลักสูตรใหม่ควรประกอบด้วยเนื้อหาที่เป็นสากลเนื้อหาที่เป็นชาติไทย เนื้อหา ที่เป็นท้องถิ่น

เนื้อที่เป็นสากล เพื่อให้ทันโลก ประกอบด้วยวิชา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

เนื้อหาที่เป็นชาติไทย เป็นเรื่องของตนเอง ความเป็นไทย ต้องสามารถบอกเล่าในเรื่องของตนเอง (ชาติไทย) ได้ประกอบด้วยวิชาภาษาไทย สังคมศาสตร์ และวิชาประวัติศาสตร์ เป็นต้น

เนื้อหาที่เป็นท้องถิ่น เป็นเรื่องราวของท้องถิ่นให้เขตพื้นที่สถานศึกษาเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบ กำหนดเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้

1.2 ครู-อาจารย์ โดยเฉพาะผู้จัดการการเรียนการสอน ได้แก่ ครู-อาจารย์ ผู้ทำการสอน ครูผู้และครูผู้บริหาร ทั้งครูผู้สอนและครูผู้บริหารจะต้องเข้าใจตรงกัน ในเรื่องเจตนารมณ์ปรัชญาการศึกษา ภารกิจ และระบบการศึกษา ผู้บริหารต้องมีทักษะ การบริหารที่สามารถบริหารการศึกษามีคุณภาพ

1.3 การบริหารสถานศึกษา ต้องคำนึงถึง 1) การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (School environment) ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 2) วัฒนธรรมโรงเรียน (School culture) คือ สิ่งที่โรงเรียนยึดถือปฏิบัติกันเป็นกิจวัตรทุกคนต้องรับผิดชอบภาระหน้าที่ของตนเอง เป็นหน้าที่ของตนเอง เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นในโรงเรียน และ3) คุณภาพของการบริหารสถานศึกษากิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง วิธีสอนหรือเทคนิคในการสอน ซึ่งกิจกรรมการสอนและวิธีสอนมีหลายแบบและหลายประเภท (กรมวิชาการ. 2542 : 71)

สาระสำคัญของกระบวนการเรียนการสอน

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วชี้ให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ครูและนักเรียนได้ร่วมกันกระทำ เพื่อให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทั้งร่างกายอารมณ์ สังคม สติปัญญา เพื่อผู้เรียนจะได้แก้ปัญหาชีวิต และสามารถปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร สาระสำคัญของกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อหลักสูตรประถมศึกษาที่มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน. 2537 : 19)

1. ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ
2. จุดเน้นบุคคลจัดการสอนตามหลักสูตรคือกรเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้
3. ครูต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การสอน และเลือกกระบวนการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
4. ครูควรคิด ค้นคว้า และแสวงแนวทางและวิธีการใหม่ๆ มาใช้จัดการเรียนการสอน

5. ทักษะกระบวนการเรียนต่างๆ เป็นสิ่งที่มุ่งให้ผู้เรียน ได้ฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัยและสามารถนำไปเป็นเครื่องมือแสดงหาความรู้ต่อไป

มาตรการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วยดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการศึกษา
เอกชน. 2537 : 4)

1. สอนให้มีความหมาย โดยนำมาสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันและสิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียน
2. สอนตามกระบวนการคิด เริ่มจากรับรู้ ระลึกถึงความรู้เดิมเปรียบเทียบกับความรู้ใหม่ ปรับหรือเสริมสร้างความรู้ให้ครอบคลุมความรู้ใหม่ นำโครงสร้างใหม่ไปใช้จัดหมวดหมู่หาความสัมพันธ์ หลักการ และนำหลักการไปใช้แก้ปัญหา
3. สอนโดยการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ผ่านสิ่งที่นักเรียนสามารถจับต้องได้สัมผัสได้ ใช้รูปธรรมไปพัฒนากระบวนการคิด
4. สอนการปฏิบัติและการแสดงออก โดยเน้นการมีตัวแบบ การลำดับขั้นตอนการกระทำการปฏิบัติเทียบกับตัวแบบ และการแก้ไขปรับปรุง
5. สอนให้เกิดความรู้สึกรักด้วยการแสดง ประเมินให้เห็นคุณประโยชน์และผลที่ได้จากการแสดง
6. สอนให้นักเรียนคิดวางลำดับงานตัวเอง ลงมือปฏิบัติเอง และประเมินแก้ไขเพื่อปรับปรุงตนเอง

หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม ประกอบด้วย(ผกา
สัตยธรรม. 2536 : 27-28)

1. ให้นักเรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ตามความถนัดและความสนใจ
2. ฝึกให้นักเรียนรู้จักนำเอาเหตุผลมาใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ
3. หลังจากมีการทำกิจกรรมต่างๆ แล้วควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นว่าเป็นเพราะเหตุใด รู้จักคิดแก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
4. กิจกรรมกลุ่มที่นักเรียนได้กระทำร่วมกันทำให้มีการพบสิ่งใหม่ๆ หรือหลักการที่เป็นประโยชน์ ครูผู้สอนควรช่วยสรุปแนวคิด สิ่งที่ได้รับจากการกระทำให้ชัดเจน

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามความ
คาดหวังของหลักสูตร ควรที่ครูต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (กรมวิชาการ. 2542 : 3-4)

1. การจัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการ โดยจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะ
ในกระบวนการต่างๆ เพื่อที่จะนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิต
จะต้องสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดทักษะและเกิดความชื่นชมที่ได้ปฏิบัติกระบวนการ

ต่างๆ ที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้น เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแก้ไขปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการฝึกทักษะกระบวนการจัดการและกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ทักษะและกระบวนการต่างๆ ดังกล่าว ครูจำเป็นต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนมาเป็นการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้ทักษะกระบวนการ ซึ่งมี 9 ขั้นตอน คือ ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น คิดวิเคราะห์วิจารณ์ สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย ประเมินและเลือกทางเลือก กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ ปฏิบัติด้วยความชื่นชม ประเมินผลระหว่างปฏิบัติ ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ และประเมินผลรวม เพื่อให้เกิดความภูมิใจ

2. การส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงความหลากหลายของท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นการให้ท้องถิ่นมีส่วนในการพัฒนาหลักสูตร จึงทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นตน และเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันจากท้องถิ่นของตนเองด้วย

3. จัดการเรียนการสอนตามแนวคำเนิการของหลักสูตร เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางที่จะจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามจุดหมาย โดยมีจุดเน้นสองประการ คือ จัดการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนให้มากที่สุด และจัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นได้ตามเงื่อนไขและสภาพความต้องการของท้องถิ่น

นอกจากนี้การสอนซ่อมเสริมนับว่ามีความสำคัญอันมาก เนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยที่การสอนซ่อมเสริม หมายถึง การสอนเพื่อช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของเด็ก เป็นการสอนเพื่อจัดการเรียนที่ไม่ถูกวิธี และเพื่อเป็นการเสริมความรู้ทักษะให้เด็กมีพัฒนาการไปในทางที่ดี เน้นให้เด็กปฏิบัติและค้นพบด้วยตนเองการใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจและการใช้หลักจิตวิทยาประกอบเมื่อซ่อมเสริมไปแล้ว ต้องติดตามผลการสอนเพื่อทราบความก้าวหน้าของเด็กและความเหมาะสมของกิจกรรมที่ใช้สอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2537 : 156-157) และในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน หรือเทคนิคในการสอนมีหลายกิจกรรมมีหลายกิจกรรม เช่น การบรรยาย การใช้คำถาม การสาธิต การใช้หนังสือเรียนการมอบหมายงานให้ทำ การค้นคว้าด้วยตนเอง การให้ทำแบบฝึกหัด การให้การบ้าน การอภิปรายกลุ่ม การให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง การศึกษาสถานที่ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การทดลอง เป็นต้น (กรมวิชาการ. 2542 : 71)

ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ โดยความร่วมมือกันระหว่างครูและผู้เรียน เพื่อให้จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการจัดการศึกษา และการจัดการสอนในระดับโรงเรียน คาดว่าจะต้องมีบทบาทมากขึ้นในอนาคตอันใกล้ ในที่นี้ หมายถึงการมีข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศอย่างเพียงพอ แม้ว่าเรื่องข้อมูลสารสนเทศจะมีความสำคัญมาแต่อดีต แต่ประเทศไทยเรายังมีค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับความสำคัญและจำเป็น และพึงจะมีการเผยแพร่อย่างจริงจังเมื่อประมาณยี่สิบปีมานี้เองปัจจุบันยังมีหน่วยงานอีกมากที่ยังไม่สามารถมีและใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา ซึ่งพบมาก ได้แก่ การขาดแคลนบุคลากร และขาดแคลนเครื่องมือในการวิเคราะห์และประมวลผล (วิจิตร อุ่นสากล. 2537 : 22) ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ให้บรรลุผล เพราะผู้บริหารเป็นผู้นำ และมีอำนาจในการจัดการศึกษาทำให้เปลี่ยนแปลงพัฒนาขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) ตลอดจนมีพื้นฐานการใช้คอมพิวเตอร์และเครื่องมืออุปกรณ์เสริมในการสอน มีทักษะและเจตคติสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ ที่ช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระดับโรงเรียน (วาสนา จุฑารัตน์. 2540 : 12) ความจำเป็นที่ต้องได้รับการสนับสนุนด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุครุภัณฑ์ และด้านการจัดการศึกษา การนิเทศการประเมินผลเพื่อระบบสารสนเทศที่เป็นกระบวนการในด้านคุณภาพการบริหารการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน โดยคำนึงถึงความจำเป็น ดังนี้ คือ

1. เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นส่วนสำคัญของระบบสารสนเทศที่ใช้ในกระบวนการบริหารด้านการวางแผน
2. ผู้บริหารต้องอาศัยกระบวนการการบริหารที่เป็นระบบเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้มีประโยชน์ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในกระบวนการทางการบริหาร ประกอบด้วย 4 ประการ คือ คน เงิน วัสดุ และการจัดการ
3. เทคโนโลยีสารสนเทศที่ดีทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน จะเป็นส่วนส่งเสริมให้บุคลากรครูเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น
4. เทคโนโลยีสารสนเทศ จะลดปัญหา ป้องกันการเกิดปัญหาและแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (สปศ.) เกี่ยวกับสภาพ ปัญหาการจัดการศึกษาไทย ด้านสื่อและเทคโนโลยีปัจจุบัน นั่นคือแม้จะมีเทคโนโลยีต่าง ๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่สื่อต่าง ๆ

กลับมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่น้อยมาก และไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ (สุรศักดิ์ ปาเฮ. 2545 : 22-28)

5. ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการบริหารงานและการปฏิบัติงานอื่น ๆ

3.1 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการพัฒนาหลักสูตร

อนงค์ รอดแสง (บทความ) การนำกลยุทธ์การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการด้านการศึกษา มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และก้าวไปให้ทันสู่เศรษฐกิจบนฐานความรู้ (Knowledge based society) เพื่อสามารถนำระบบการศึกษาไทยสู่การศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งโรงเรียนและหน่วยงานทางการศึกษาต้องให้ความสำคัญในการพัฒนา e- Education ดังต่อไปนี้

3.1.1 ต้องระดมทรัพยากรเพื่อสร้างสาระทางการศึกษา (National program for digital content development) ซึ่งต้องให้ความสำคัญในเรื่อง การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนรู้ให้มี IT – Integrated curriculum ในทุกวิชา มีการระดมการสร้างเนื้อหา (Content) ทางวิชาการในสื่อคอมพิวเตอร์อย่างรีบด่วน จัดให้มี National archive for digital learning content และการส่งเสริมวิธีการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ

3.1.2 การสร้างระบบพัฒนาครู (National teachers' training program) ใน 3 ระดับ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน กรม กระทรวง ให้มีวิสัยทัศน์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ครูทั่วไปให้มีทักษะพื้นฐานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการสอน และครูคอมพิวเตอร์ให้มีความเชี่ยวชาญและสามารถเป็นที่ปรึกษาในโรงเรียนได้

3.1.3 มีการสร้างเครือข่ายเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (National education network) โดยจัดระบบบริหารจัดการเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ และให้มีระบบที่เลี้ยงและอาสาสมัคร

3.1.4 มีการลงทุนอย่างมีขั้นตอนในอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ คือ ลดการนำเข้าคอมพิวเตอร์ ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ และมีการส่งเสริมการผลิต การประกอบภายในประเทศ ตลอดจนการใช้ระบบที่มีต้นทุนต่ำ เช่น Network computer และสนับสนุนอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ไทย

3.1.5 จัดให้มีหน่วยงานกลางเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (National institute of technology for education) นั่นคือให้มีความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการบริหารงาน พร้อมทั้งให้มีบุคลากรมืออาชีพและทักษะที่จำเป็นสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง และการแข่งขันอย่างไม่หยุดยั้ง

3.2 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการวัดผลประเมินผล

บริษัท อินทิเกรตเต็ด ซิสเต็ม ซอฟต์แวร์ จำกัด (บทควม) โรงเรียนสามารถใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศบริหารงานวิชาการ วัดผลและประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อใช้ประกอบการปฏิบัติตามภารกิจในการจัดการศึกษา โดยมี ขั้นตอนง่าย ๆ คือ การลงทะเบียน การจัดชั้นเรียน การกรอกคะแนนจากการประเมินผลการเรียนและการนำคะแนนเข้าเพื่อประมวลผล และการจัดทำรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ การรับรองวุฒิการศึกษา การส่งข้อมูลสารสนเทศเข้าสู่ส่วนกลาง หลายรูปแบบ เช่น การนำเข้าข้อมูลจาก student 44 ,51 และสามารถส่งออกไปยัง student 44 ,51 ได้ โปรแกรม GPA เป็นต้น

3.3 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการนิเทศการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 4) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เพื่อแก้ปัญหาให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร ผู้สอนและบุคลากรของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร ให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
3. เพื่อพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยี รูปแบบการเรียนการสอนและการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการท้องถิ่น
4. เพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้มีความรู้ทักษะและประสบการณ์อันจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน และสามารถแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานดังกล่าวได้ รวมทั้งให้มีขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
5. เพื่อให้คำปรึกษาและประสานงานทางวิชาการแก่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. เพื่อประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษา

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายการนิเทศการศึกษา เป็นการพัฒนาบุคลากร พัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษา โดยการสร้างความร่วมมือช่วยเหลือตลอดจนการสร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการศึกษา

3.4 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการเรียนการสอน

กิดานันท์ มลิทอง (2548 : 93-94) ประเทศไทยมุ่งเน้นในการนำไอซีทีมาใช้ในการเรียน การสอนดังปรากฏอย่างเด่นชัดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและจากกรอบนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ (e – education) เป็นหนึ่งในห้าองค์ประกอบหลักที่จะสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตามแนวของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยที่รัฐบาลตระหนักว่า ไอซีทีเป็น เครื่องมือสำคัญในการก้าวสู่ยุคข่าวสารข้อมูล การใช้ไอซีทีที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสังคมไทย ไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่สนองคุณภาพชีวิตโดยตรง เทคโนโลยีการเรียนรู้อาจช่วย ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อช่วยเปลี่ยน สังคมไทยไปสู่สังคมการเรียนรู้ การประกันโอกาสของผู้เรียนในการเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเชื่อมโยงสังคมไทยเข้ากับสังคมเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้อ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 44-45) จุดมุ่งหมายในการใช้ไอซีที ในการเรียนการสอน มีดังนี้

1. เรียนรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จุดมุ่งหมายการเรียนรู้นี้มีเป้าหมายให้ นักเรียนเกิดความรู้
  2. นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดการสอนของครู ในหลักสูตรวิชาต่าง ๆ
- จุดมุ่งหมายนี้ช่วยให้นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสาร
3. นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างชิ้นงานของนักเรียน เป็นการบูรณาการเพื่อพัฒนา ทักษะเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับหลักสูตรและเนื้อหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 38-39) กลวิธีการบูรณาการไอซีที ในการเรียนการสอน

1. ใช้ในการค้นคว้า รวบรวมสารสนเทศและการวิเคราะห์
2. ใช้ในการสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ
3. ใช้เว็บเป็นติวเตอร์หรือผู้สอน
4. เผยแพร่ผลงานนักเรียน
5. อภิปราย/กระจายความคิด
6. ร่วมมือในการทำโครงการด้วยกันโดยใช้ทรัพยากรจากเว็บ

7. ใช้ทรัพยากรมัลติมีเดียจากอินเทอร์เน็ต
8. เตรียมนักเรียนให้มีความสามารถด้านสารสนเทศ
9. ใช้เทคโนโลยีอย่างมีจุดมุ่งหมายในการปฏิรูปการเรียนรู้
10. ผสมผสานการเรียนรู้ด้วยโครงการหรือการเรียนรู้ด้วยการแก้ปัญหาโดยใช้มัลติมีเดีย

4. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

4.1 ความหมายและแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา

ธีระ รุญเจริญ (2550 : 58) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ว่า คือ ระบบการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ)

สมคิด พรหมจ้อย และสุพิศตร์ พิบูลย์ (2544 : 4) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ว่า คือ กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติเพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วย การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการ เพื่อพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาศึกษาที่สร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้เรียนผู้ปกครองชุมชนและสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตรโดยสถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาดำเนินการพัฒนาคุณภาพตามแผนตรวจสอบและทบทวนเพื่อปรับปรุงพัฒนาและจัดทำรายงานคุณภาพประจำปีโดยดำเนินงานร่วมกันของคณะบุคลากรในสถานศึกษา ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการตรวจสอบผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งในการดำเนินงานเพื่อติดตามรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานและการเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในชุมชนและสังคมดังนั้นแนวคิดในการประกันคุณภาพของสถานศึกษาที่จะนำไปใช้พัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษามีดังนี้ (กรมวิชาการ. 2542 : 6 – 9)

1. การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (Child-centered development) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทั้งปวงและยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีความเชื่อพื้นฐานว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ (All can learn)
2. การใช้สถานศึกษาเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School-based management) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้สถานศึกษามีอำนาจในการตัดสินใจบริหารจัดการศึกษาได้ด้วยตนเองโดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน
3. การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ (Participation and collaboration) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ทุกคนทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา (All for education) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกคนและสังคมไทยโดยรวม (Education for all)
4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา (Decentralization of education) เป็นแนวคิดที่มุ่งกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุดคือสถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชน
5. การแสดงความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ (Accountability) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้สถานศึกษาแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาและเป็นหลักประกันและสร้างความเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้เรียนมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนดพร้อมทั้งรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบตลอดจนพร้อมรับการประเมินจากองค์กรภายนอกอยู่เสมอการประกันคุณภาพการศึกษานั้นผู้บริหารครูผู้เรียนผู้ปกครองชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทร่วมกันในการประกันคุณภาพการศึกษาให้ข้อคิดเห็นให้ข้อมูลย้อนกลับกำกับสนับสนุนการพัฒนาการติดตามผลการประเมินและนำผลการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงร่วมคิดร่วมทำร่วมให้และร่วมใช้ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายจัดทำแผนพัฒนาตรวจสอบประเมินผลและปรับปรุงสถานศึกษาตลอดจนให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 29)

4.2 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบยุทธศาสตร์และกลไกขับเคลื่อนให้สถานศึกษาพัฒนาไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง โดยสถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติงานตามขอบข่ายภารกิจและต้องจัดระบบงานหรือวางแผนงานให้ชัดเจนเป็นรูปธรรมสะดวกในการนำไปปฏิบัติเนืงตติตามตรวจสอบและประเมินผลจนผลงานได้มาตรฐานน่าเชื่อถือสร้างความมั่นใจให้แก่สังคมหรือผู้มีส่วนได้เสียว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้

คุณภาพมาตรฐานโดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษากำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานการประกันคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

4.3 หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประกันคุณภาพการศึกษาครอบคลุมถึงมวลกิจกรรมและภารกิจทางวิชาการและทางการบริหารจัดการที่มีการวางแผนล่วงหน้าและมีการประสานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบเพื่อที่จะสร้างความมั่นใจที่สมเหตุสมผลว่าผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้การออกแบบและการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาจะยึดหลักการต่อไปนี้ (การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. 2551 : เว็บบอร์ด)

1. คุณภาพการศึกษาในบริบทของการประกันคุณภาพจะเน้นการสร้างคามพึงพอใจให้กับผู้บริโภครทั้งภายในและภายนอกคุณภาพภายในหมายถึงความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับช่วงต่อในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตหรือทุกระดับชั้นเรียนคุณภาพภายนอกหมายถึงความพึงพอใจในเชิงเศรษฐกิจและสังคมระดับมหัพภาค (Macro socio-economic level) ซึ่งหมายถึงความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนที่จำเป็นต่อความอยู่รอดและการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจการเมืองและวัฒนธรรมของประเทศชาติในการแข่งขันทางธุรกิจการค้าและทางเทคโนโลยีระดับภูมิภาคและระดับโลก

2. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษาและเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เน้นการวางแผนและเตรียมการป้องกันล่วงหน้าก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้นไม่ใช่การแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าเพื่อตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว

3. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชาหลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้กระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลที่เป็นวิทยาศาสตร์

4. การตรวจสอบการวัดและประเมินผลในบริบทของการประกันคุณภาพมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลย้อนกลับสำหรับใช้ในการวางแผนเพื่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องมิใช่การจับผิดหรือการตัดสินให้รางวัลหรือลงโทษ

5. คุณภาพของการออกแบบ (มาตรฐานการศึกษาหลักสูตรและแผนการสอน) และกระบวนการทำงาน (การเรียนการสอนการบริหารหลักสูตรครูและบุคลากรทางการศึกษา) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

6. การประกันคุณภาพการศึกษานั้นความสำคัญของการสร้างความรู้ทักษะและความมั่นใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อสร้างโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7. การประกันคุณภาพการศึกษาให้มีความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์ภายในระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับและการร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัด

8. ภาวะความเป็นผู้นำและความเอาใจจริงเอาใจ (Commitment) ของผู้บริหารสถานศึกษาและการกระจายอำนาจความรับผิดชอบที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

4.4 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานภายในสถานศึกษา

สมคิด พรหมจ้อย และสุพัตร์ พิบูลย์ (2544 : 24-35) ได้ให้ความหมายของมาตรฐานตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ว่า คือ สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้การประเมินของสถานศึกษาทุกแห่งอยู่บนบรรทัดฐานเดียวกัน หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาแต่ละสังกัดจึงได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมิน ซึ่งมีทั้งระดับชาติและระดับหน่วยงาน ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติที่พัฒนาโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาพัฒนาโดยกรมสามัญศึกษา เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาพัฒนาโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พัฒนาโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นต้น

มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมกำกับดูแลตรวจสอบประเมินผลและเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการจัดการศึกษาที่ใช้หลักการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยที่สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเองและบริหารการใช้หลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นรัฐจึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบการประเมินผลและการประเมินและการประเมินคุณภาพการศึกษาจากมาตรฐานการศึกษาของชาติสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเพื่อยกระดับการศึกษาของประเทศให้เกิดประโยชน์กับประชาชนไทยทุกคนและเพิ่มขีดความสามารถ

ในการแข่งขันของประเทศโดยนำมาจัดเป็นมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษา ปฐมวัยประกาศให้สถานศึกษาทุกแห่งที่เปิดสอนระดับดังกล่าวใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาและ สถานศึกษาต้องนำมาตราฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยตามประกาศเป็น เป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษามาตราฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีจำนวน 18 มาตรฐาน 84 ตัวบ่งชี้โดยแบ่ง ออกเป็น 4 ด้านนำมาใช้ในการศึกษาดังนี้

1. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานรักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์มีวิจารณญาณมีความ คิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้และพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัยสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะดนตรีและกีฬา

2. มาตรฐานด้านการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรมจริยธรรมมีวุฒิ / ความรู้ความสามารถตรงกับงาน ที่รับผิดชอบหมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนได้ดีและมีครูเพียงพอ

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรมมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการ บริหารจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างระบบการบริหารและพัฒนา องค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ

4. มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้านองค์กรทางศาสนาสถาบันทางวิชาการและองค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

วิธีการและเกณฑ์การประเมินคุณภาพ

ตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545 กำหนดให้คณะกรรมการพัฒนาระบบประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงพิจารณาเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. การประเมินตามตัวบ่งชี้ ให้พิจารณาจากร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้ เป็น 4 ระดับ คือ

ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณา ต่ำกว่าร้อยละ 50	มีคุณภาพ ระดับ ปรับปรุง
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณา ระหว่างร้อยละ 50 - 74	มีคุณภาพ ระดับ พอใช้
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณา ระหว่างร้อยละ 75 - 89	มีคุณภาพ ระดับ ดี
ร้อยละเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณา ตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไป	มีคุณภาพ ระดับ ดีมาก

2. การประเมินในระดับมาตรฐาน ให้พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ เป็น 4 ระดับ คือ

ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณา ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1.74	มีคุณภาพ ระดับ ปรับปรุง
ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณา ระหว่าง 1.75 – 2.74	มีคุณภาพ ระดับ พอใช้
ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณา ระหว่าง 2.75 – 3.49	มีคุณภาพ ระดับ ดี
ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณา ระหว่าง 3.50 – 4.00	มีคุณภาพ ระดับ ดีมาก

สำหรับในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินในระดับมาตรฐาน โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ เป็น 4 ระดับ คือ

ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณา ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1.74	มีคุณภาพ ระดับ ปรับปรุง
ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณา ระหว่าง 1.75 – 2.74	มีคุณภาพ ระดับ พอใช้
ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณา ระหว่าง 2.75 – 3.49	มีคุณภาพ ระดับ ดี
ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์พิจารณา ระหว่าง 3.50 – 4.00	มีคุณภาพ ระดับ ดีมาก

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

สยาม สุ่มงาม (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องกระบวนการดำเนินงานปัญหาและแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนนำร่องสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุทัยธานีโดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลภาคสนามระยะเวลา 4 เดือนผลวิจัยพบว่ากระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาดำเนินงานโดยใช้กรอบดังนี้ 1) การควบคุมคุณภาพการศึกษา 2) การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน 3) การประเมินคุณภาพโรงเรียนเพื่อการให้ใบรับรองมาตรฐานการศึกษา ปัญหาที่พบในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาคือการนำความรู้ไปถ่ายทอดของศึกษานิเทศก์ให้กับผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการผนวกในงานปกติทำให้ผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนได้รับความรู้ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษานอกจากนี้ยังพบว่าทัศนคติและพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงขาดความรู้ความตระหนักในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนรวมถึงงบประมาณไม่มีการจัดสรรให้สอดคล้องกับโครงการประกันคุณภาพการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาของจังหวัดด้านการถ่ายทอดความรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนหน่วยศึกษานิเทศก์ของจังหวัดดำเนินการแก้ไขด้วยการให้คำแนะนำด้านวิชาการกระตุ้นเตือนการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนให้เร่งรีบดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา

สุรัชย์ วังบุญคง (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชผลวิจัยพบว่า 1) ครูโรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษาปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายปีปัจจัยในระดับสูงกว่าระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมและรายปีปัจจัยไม่แตกต่างกัน 3) ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาในภาพรวมและรายปีปัจจัยไม่แตกต่างกัน 4) มีปฏิสัมพันธ์

ร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา

อัญชลี ศรีสุข (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนอัสสัมชัญลำปาง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอนได้นำมาช่วยในการจัดฐานข้อมูลได้ใช้ในการนำเสนอข้อมูลโรงเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ส่วนปัญหาที่พบคือ นโยบายไม่ชัดเจนงบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนา ไม่มีศูนย์ควบคุมระบบ ขาดแคลนบุคลากรในการดูแลระบบงานยุ่งยาก อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ล้าสมัย ระบบอินเทอร์เน็ตช้าและไม่เพียงพอต่อการใช้งาน บุคลากรไม่มีเวลาว่างเพียงพอที่จะศึกษาหาความรู้ในด้านนี้เพิ่มเติม บุคลากรส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมอบรม และไม่ได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้อย่างจริงจัง การจัดอบรมของโรงเรียนดำเนินการไม่ต่อเนื่อง สื่อซอฟต์แวร์มีน้อย ที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ และไม่มีบุคลากรที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ

ชญัญญา สิ้นชื่น (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความสามารถด้าน การบัญชี ด้านกฎหมาย และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับคุณภาพการสอบบัญชี ผลการวิจัยพบว่า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความถูกต้อง ด้านความเที่ยงตรง ด้านความชัดเจน และด้านความคิดสร้างสรรค์ ไม่สอดคล้องกัน

ดลวิวัฒน์ สันติพิทักษ์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและคุณลักษณะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพังงาผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับคุณลักษณะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียนและครูพบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีข้อเสนอแนะว่าหน่วยงานระดับบริหารควรจัดสรรและสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเพียงพอและต่อเนื่องควรจัดอบรมสัมมนาให้ครูมีความรู้ด้านการจัดทำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอและสามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้และควรพัฒนาระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในโรงเรียนให้มีความสะดวกใช้และปฏิบัติงานได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

พรหมพัฒน์ จันทร์กระจ่าง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร 2 วิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรม

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา และเสนอแนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของบุคลากรและนักศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร 2 วิทยาลัยเทคนิคคู่ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. บุคลากรที่ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11 – 15 ปี ทำหน้าที่สอนในระดับ ปวช. และ ปวส. ยังพบอีกว่า บุคลากรส่วนใหญ่เรียนรู้และศึกษา ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยตนเอง มีความสามารถในการใช้งานคอมพิวเตอร์ในระยะเวลา 8-10 ชั่วโมงทุกวัน และส่วนนักศึกษาที่ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ในระดับ ปวช. มีประสบการณ์การใช้งานคอมพิวเตอร์อยู่ระหว่าง 0 – 3 ปี ส่วนใหญ่สังกัด สาขาวิชาก่อสร้าง และมีความรู้ความเข้าใจระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยสถานศึกษาจัดส่งไปเข้ารับการอบรม และมีความสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์ ในระยะเวลา 8 – 10 ชั่วโมงทุกวัน

2. การเปรียบเทียบสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการศึกษาระหว่างบุคลากรและนักศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร 2 วิทยาลัยเทคนิคคู่ผล พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาของบุคลากรและนักศึกษายู่ในระดับมาก โดยบุคลากรค่าเฉลี่ยการใช้เทคโนโลยีสูงกว่านักศึกษา ในด้านการใช้อินเทอร์เน็ต ด้านการใช้โปรแกรมสำนักงานสำเร็จรูป ด้านการใช้มัลติมีเดีย ด้านการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ส่วนนักศึกษามีค่าเฉลี่ยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสูงกว่าบุคลากร ในด้านการใช้ฐานข้อมูล

3. บุคลากรและนักศึกษา มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา คือ ควรเพิ่มจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ และจุดเชื่อมต่อระบบเครือข่ายภายในให้มากขึ้น ควรจัดอบรมความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป จัดหาคู่มือการใช้งานโปรแกรมที่เป็นฉบับภาษาไทยให้มีปริมาณที่เพียงพอตรงตามรุ่นของโปรแกรม

ฉัฐวุฒิ ชีรปรเมศวร์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และการเรียนรู้ของผู้เรียนผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้งด้านการบริหารทั่วไป และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ มีการปฏิบัติในระดับมาก

2. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู โดยภาพรวมมีการการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งด้านความรู้และทักษะในการผลิตสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสอนมีการปฏิบัติในระดับมาก

3. สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้งด้านการเรียนรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการนำเสนองานโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการปฏิบัติในระดับมาก

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ปีเตอร์ (Peter, 1993 : 76 -81) ได้นำเสนอแนวคิดและกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาประเทศออสเตรเลียโดยในขั้นแรกกล่าวถึงความจำเป็นของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตชี้ให้เห็นว่าคุณภาพมีความสำคัญต่อการศึกษาย่างยิ่งจากนั้นได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยต้องยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญต้องมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างชัดเจนให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมมีการตัดสินใจโดยใช้ฐานข้อมูลที่มีคุณภาพกำหนดระบบและวิธีการควบคุมคุณภาพทั้งในส่วนของกระบวนการและผลลัพธ์และมุ่งมั่นให้สถานศึกษาเป็นเสมือนองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีกระบวนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีการวางแผนการจัดการดำเนินงานคุณภาพเชิงรุกและได้มีการสรุปการประกันคุณภาพการศึกษาว่าไม่สามารถรับประกันคุณภาพของตัวผู้เรียนได้แต่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาสามารถใช้เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องได้

นิวตัน (Newton, 1999 : Abstract) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินผลกระทบในการตรวจสอบคุณภาพภายนอกของสถาบันอุดมศึกษาในสหราชอาณาจักรตั้งแต่ปี 1993 ถึง 1998 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินผลกระทบจากการใช้รูปแบบของการตรวจสอบภายนอกการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานของสถาบันผลการวิจัยพบว่าการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ที่ได้จากการวัดการปฏิบัติหรือการดำเนินงานโดยองค์กรภายนอกเช่นรายงานการตรวจสอบและการประเมินของ Scottish Higher Education Funding Council (SHEFC) และ Higher Education Quality Council

(HEQC) และการตรวจสอบและประเมินภายในโดยคณะกรรมการตามการรับรู้และประสบการณ์ ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นดังนี้) 1) วัตถุประสงค์ของระบบคุณภาพและวิธีการที่ใช้ในการตรวจสอบและประเมินชี้ให้เห็นว่าระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องมีการตรวจสอบและประเมินทั้งโดยภายในและภายนอกการตรวจสอบและประเมินสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ เป็นเรื่องที่สามารถทำได้ (Accountability) 2) การปรับปรุงคุณภาพสำหรับบุคลากรมีขอบเขตที่กว้าง ดังนั้นจึงไม่สามารถแยกส่วนของการปรับปรุงให้เป็นอิสระออกจากระบบการประกันคุณภาพได้ 3) การปรับปรุงคุณภาพสำหรับนักศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งกว่าการปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรเนื่องจากเป็นผลผลิตของสถาบัน และ 4) ควรจะมีการเพิ่มหรือขยายการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพออกไปอย่างกว้างขวางเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น

ลิ้ม (Lim. 1999 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประกันคุณภาพในระดับอุดมศึกษาของประเทศกำลังพัฒนาโดยมุ่งศึกษาในประเด็นของการจัดการเรียนการสอนการวิจัยและการให้บริการต่อชุมชน ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศกำลังพัฒนาขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดบริการสื่อ/อุปกรณ์ในการเสริมทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพรวมทั้งกระบวนการทางเทคนิคที่อำนวยความสะดวกในการพัฒนางานวิจัยตลอดจนความต้องการในเรื่องของระบบการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมในแต่ละสถาบันการศึกษาแนวโน้มของวัตถุประสงค์ในการสอนวิธีการและเนื้อหาที่สอนที่เปลี่ยนแปลงไปในระยะเวลา ปีที่ผ่านมาผลการวิจัยพบว่าเนื้อหาการสอนการรู้สารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อยเท่านั้นในการจัดอันดับความสำคัญของวัตถุประสงค์การเรียนรู้แก่ผู้ใช้พบเล็คกีและฟูเลอร์ตัน(Leckie & Fullerton. 1999 : Abstract) ศึกษาทัศนคติและการรับรู้ของอาจารย์ต่อทักษะการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ใช้วิธีการสำรวจและสัมภาษณ์เกี่ยวกับพัฒนาทักษะและการรู้สารสนเทศของนักศึกษาปริญญาตรีและการฝึกปฏิบัติกับทักษะเหล่านี้ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์ยอมรับและตระหนักถึงบทบาทของบรรณารักษ์ในการรู้สารสนเทศและประเมินสารสนเทศของนักศึกษาว่ามีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับต่ำแต่มีการพัฒนาให้สูงขึ้นตามระดับชั้นปีที่เรียนอาจารย์ส่วนใหญ่(ร้อยละ 78) เห็นว่าการสอนการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดมีความสำคัญกับนักศึกษาซึ่งผลจากการศึกษาค้นคว้านำไปใช้ในการออกแบบการสอนการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ต่อไป

จุฑาทิพย์ อุมะวิชณี (2542 : 56) ได้ศึกษาการสอนการรู้สารสนเทศในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของแคนาดาในกลุ่มตัวอย่างคือบรรณารักษ์และผู้อำนวยการห้องสมุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อว่าอันดับ 1) การสอนการค้นหาสารสนเทศจากแหล่งต่างๆ 2) กลยุทธ์ทั่วไปที่ใช้

ในการค้นหา 3) การระบุแหล่งทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุด 4) การวิจารณ์งานในการประเมินคุณภาพและการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ 5) โครงสร้างของฐานข้อมูลโดยทั่วไป และ 6) การรับรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมากกว่าปีค.ศ.2000 จะสอนเน้นในเรื่องโครงสร้างของฐานข้อมูลและนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมากกว่าปีค.ศ.1995 ส่วนความรับผิดชอบในเรื่องการรู้สารสนเทศกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นเป็นความรับผิดชอบของสถาบันอุดมศึกษา

6. สรุปแนวคิดและหลักการที่นำไปสู่กรอบความคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการกับผลการประเมินคุณภาพภายในด้านผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบความคิดในการวิจัยดังนี้

1. ตัวแปรต้นคือสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังเคราะห์มาจากจากพิชัย เสถียรมจิตต์ (2542 : 11); ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 2); จันทราณี สงวนนาม (2545 : 145); กมล ภูประเสริฐ (2547 : 9-17); กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 28-29) และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2551 : 30) มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการวัดผล ประเมินผล 3) ด้านการนิเทศการศึกษา 4) ด้านการจัดการเรียนการสอน

2. ตัวแปรตามคือผลการประเมินคุณภาพภายในตามเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 25 – 29) ด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 และ 8